

Zlatníky v rokoch 1526-1918

Helena Grežďová

V ohrození Turkov a protihabsburských povstaní

Krvavá bitka na poliach neďaleko juhomaďarského mesta Moháč v roku 1526 rozhodla o osude krajiny. Hanebná porážka uhorského kráľa Ľudovíta II. otvorila Turkom cestu do Uhorska a výrazne ovplyvnila vývoj v 16. a 17. storočí. Na bojoch sa zúčastnili aj vlastníci topoľčianskeho panstva. Barónsky titul im stanovoval povinnosť sprevádzať panovníka na výpravách s vlastným vojenským oddielom. Počet ozbrojencov v Lošonciho a Orságových *banderiách* sa určoval podľa počtu *port*, ktoré vlastnili. Od Moháča sa už nevrátil František Orság, dedič polovice panstva, ktorý zahynul na bojisku. Turci sa v krajine hneď neusadili. Najskôr, vedení sultánom Solimanom II., dobyli Budín, vyplienili dolnú zem a odtiahli. Čoskoro sa však vrátili. Slovensko sa dostalo do priameho susedstva s tureckou ríšou, ktorá od konca 16. storočia okupovala jeho juhozápadnú časť. Osmanskí vojaci podnikali po roku 1530 časté vpády na naše územie. Obyvateľom spôsobovali nesmierne útrapy a príkoria, mnohých odviekli do zajatia a zotročili. V snahe zachrániť si aspoň holý život, utekali do okolitých hôr.

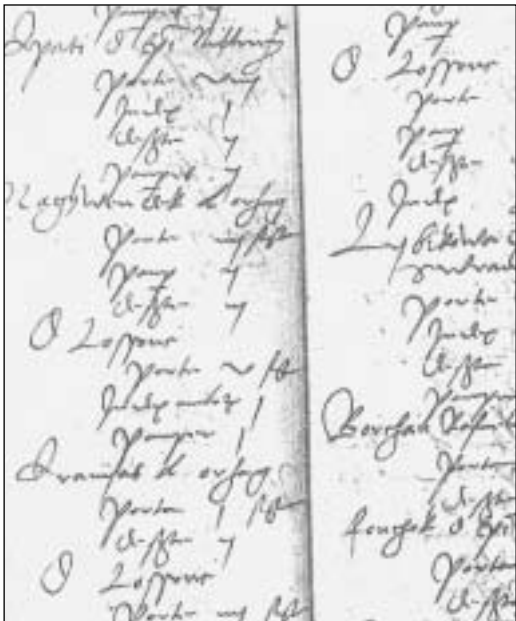
S Turkami spájali svoje mocenské ambície aj čelní uhorskí veľmoži, usilujúci sa o získanie kráľovskej koruny. Nepokojné 16. storočie poznamenal boj o trón medzi najbohatším uhorským magnátom Jánom Zápoľským a rakúskym arcikniežat'om z rodu Habsburgovcov Ferdinandom I. Príslušníci šľachtických rodov vlastníacich topoľčianske panstvo boli v tomto spore na strane kráľa Ferdinanda I. Habsburského. Jeho víťazstvom sa Slovensko v rámci Uhorska začlenilo do mnohonárodnostnej habsburskej monarchie, v ktorej vytrvalo až do jej zániku v októbri 1918.

Počas mocenských nepokojov po Moháči komplikovali vlastnícke pomery na panstve „lúpeživí rytieri“ Ján a Rafael Podmanickovci,

synovia Michala Podmanického, ktorý tak isto ako František Forgáč zahynul v moháčskej bitke. Títo vlastníci susedného bánovského panstva sa stali postrachom širokého okolia. Spôčiatku boli prívržencami Zápoľskovcov a prenasledovali verných Ferdinanda Habsburského a od roku 1535 boli už na strane kráľa.¹ Čoskoro po roku 1530 sa zvýšila intenzita tureckých nájazdov do okolia Topoľčan. Prítomnosť Turkov v regióne nepriamo potvrdzovali aj portálne súpisy Nitrianskej stolice, ktoré okrem daneschopných port zaznamenávali i vypálené a opustené usadlosti. Do uzavretia mieru v roku 1547 bolo nariadených päť súpisov port. Územie nitrianskej stolice sa delilo na štyri slúžnovské okresy, ktoré sa dlho nazývali podľa slúžnych, potom boli označované číslami a napokon názvami podľa svojich sídiel. Zlatníky boli súčasťou obdokovského (bodockého) okresu.² Výrubovanie dane sa uskutočňovalo tak, že stoliční slúžni alebo ich úradníci zistili počet obrábaných usadlostí a spolu s richtárom obce (v prípade Zlatník to boli dvaja richtári) rozvrhli predpísanú daň na jednotlivých poddaných. Od dane boli oslobodení richtár, panskí služobníci a vyhorelci. Obyvatelia nových domov nemuseli platiť dane najmenej tri roky. Chudobné a opustené porty nepodliehali zdaneniu (za chudobných poddaných sa považovali tí, ktorí nevlastnili viac ako 10 zlatých). Prvý portálny súpis z roku 1531 opisoval iba orságovskú časť Zlatník (nazvaných „Aranyos“). Zo štyroch port sa zdaňovali tri. Jedna chudobná daň neplatila. Z okolitých obcí mali Malé Hoste 3 porty (a tri opustené), Pochabany 1 portu (a jednu opustenú) a Veľké Hoste 8 port (všetky obývané). O dva roky (v roku 1533) sa uvádzali obidvaja vlastníci obce. Neutešený stav spôsobený tureckou agresiou v okolitých obciach dokumentovali i v Zlatníkoch opustené usadlosti. V orságovskej časti sa mali zdaňovať tri porty, ale dve boli opustené. V lošonciovskej časti obce bolo päť port, z ktorých bola oslobodená od platenia

daní iba richtárska usadlosť. Pomery v obci zapísanej ako „Zlatník“ sa zlepšili až v roku 1536. Počet platiacich port sa v orságovskej časti zvýšil na dve. V lošonciovskej časti boli zo štyroch usadlostí (v predchádzajúcom období ich bolo päť) dve opustené. Opustenými portami disponovala zväčša šľachta, ktorá bola v Uhorsku oslobodená od platenia daní. V roku 1545 sa počet zdanených usadlostí v lošonciovskej časti znovu znížil na tri. Nízke príjmy z odvodov mohli spôsobiť, že Štefan Lošonci zálohoval v roku 1549 za 1000 zlatých svoje čiasťky (obývané aj opustené) v obciach Kuzmice, Vítkovce, Tesáre, Dvorany, Veľké Hoste, Malé Hoste a Zlatníky Mikulášovi de Gotho a jeho manželke Anne. Za čiasťky v obciach Veľké Hoste, Malé Hoste a Zlatníky požadoval 400 zlatých.³ V roku 1548 až 1549 sa vyberala kráľovská, *subsidiálna* daň⁴ na boj proti Turkom, ktorú v Zlatníkoch odvieďli iba 2 porty za celú obec (lošonciovskú aj orságovskú časť), v hodnote 7 zlatých (Veľké Hoste platili až 9 zlatých). Dve opustené a jedna chudobná usadlosť túto daň neodvádzali.⁵

Orságovské a Lošonciovské porty v Zlatníkoch na súpise z roku 1533 – detail (MOL v Budapešti)

Zmeny vlastníkov topoľčianskeho panstva

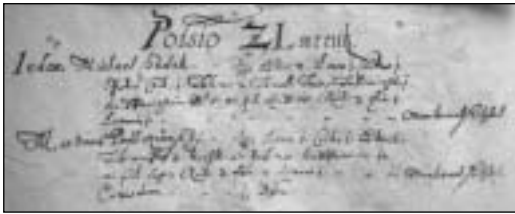
V druhej polovici 16. storočia sa vlastnícke pomery na topoľčianskom panstve výrazne zmenili. Pre kedysi mocné rody to nebola šťastná doba. Orságovci a Blažej z Rašky (v mene Ladislava Lošonciho) obhájili vlastnícke nároky na svoje časti panstva a v nezmenšenom rozsahu ho užívali až do druhej polovice 16. storočia. Počas bojov s Turkami v roku 1552 pri obrane pevnosti Temešvár zahynul hrdinskou smrťou Štefan Lošonci. Dedičkou jeho rozsiahlych majetkov sa po smrti staršej dcéry Františky stala jeho mladšia dcéra Anna (najskôr s manželom Mikulášom Bátorim a po jeho smrti so svojim druhým manželom Krištofom Ungnadom). O pätnásť rokov neskôr vymrel po meči aj rod Orságovcov. Krajinský sudca Krištof Orság umrel 19. októbra 1567.⁶ Po smrti jeho dcér Heleny a Barbory sa vlastníčkou orságovskej časti panstva stala vdova po Krištofovi Orságovi Helena Zrinska, ktorá sa vydala za Štefana Balašu. Po jej smrti v roku 1570 panstvo ako odúmrté pripadlo panovníkovi a jeho správcom sa stala Uhorská komora. Na podnet panovníka komora uskutočnila podrobný súpis tých častí, ktoré spravovala. Panovník Maximilián I. zálohovacou listinou z 20. augusta 1570 odovzdal orságovskú čiasťku Štefanovi Balašovi za 40 tisíc rýnskych zlatých. Táto suma však bola pre nového vlastníka príliš vysoká a tak si vymohol lepšie podmienky. Maximilián I. novou listinou z 25. augusta 1571 stanovil výšku zálohovanej sumy na 30 tisíc zlatých „v dobrej nemeckej minci“. Štefanovi Balašovi patrili polovica mesta Topoľčany a časti obcí Nemčice, Kuzmice, Jacovce, Tesáre, Velušovce, Závada, Hajná Nová Ves, Dvorany, Riadok, Veľké Hoste, Malé Hoste, Pochabany, Prašice, Behynce, Podhradie, Zlatníky, Veľké Ripňany, Malé Ripňany, Bzince, Vítkovce, Blesovce, Tovarníky, Merašice, Suľany a majer Tormoš.⁷

Urbár z roku 1570

Mimoriadne cenným dokumentom, ktorý poskytuje základné informácie o obyvateľoch obcí panstva a o ich povinnostiach je najstarší urbár topoľčianskeho panstva z roku 1570. Poddanské obyvateľstvo sa zvyčajne delilo na sedliakov vlastníacich celé, polovičné alebo štvrtinové usadlosti, druhou kategóriou boli želiari (nazývaní aj domkári alebo hofieri), ktorí vlastnili len dom s pozemkom a polia a lúky menšej výmery ako osmina sedliackej usadlosti. Poslednú skupinu tvorili podželiari alebo aj pažitníci. Nevlastnili dom ani pozemky, bývali v podnájme a živili sa nájomnou prácou alebo remeslom. Niekdajšia orságovská, v urbári však už komorská, polovica Zlatník zaznamenala iba sedliakov v jednej celej a v šiestich štvrtinových osídlených usadlostiach. Až sedem štvrtinových usadlostí bolo opustených. Celú usadlosť obhospodaroval Tomáš starší so svojimi bratmi a štvrtinové usadlosti obývali Mikuláš Peterlak, Adam Bartovich, Peter Chudak, Martin Henel, Ján Chudak a Ján Nyakaša (Nyiko). Na sviatok sv. Juraja (24. 4.) platili z každej štvrtinovej usadlosti 15 denárov činže a rovnako 15 denárov dávali panstvu aj na sviatok sv. Michala (29. 9.), čo predstavovalo ročne 3 zl. Všetky práce vykonávali podľa požiadaviek panstva. Z robotových povinností voči zemepánovi boli vykúpení. Vykupovali sa aj, spolu s libertínom z Pochabian a želiarmi z Malých Hostí, z povinnosti odovzdať panstvu vykŕmené ošípané. Celá obec spoločne dávala panstvu šafrán. Za prevádzku mlyna platil zlatnícky mlynár ročne jednu zlatku. Polovica z tejto čiastky (50 den.) však patrila Lošonciovcom. Výčap vína, zaznamenaný v urbári, vlastnilo panstvo (neskôr sa v obci čapovala iba pálenka a pivo). Pokuty obyvateľov sa podobali ostatným obciam. V hornej aj dolnej časti potoka bolo zakázané loviť ryby a raky.⁸ Z tohoto obdobia pochádzal aj súpis príjmov ostrihomského arcibiskupstva, ktorému v rokoch 1571–1578 Zlatníky (zaznamenané ako *Aranyas*) platili 3 zl.⁹

V druhej polovici 16. stor. (v roku 1576) opäť poklesol počet obývaných sedliackych port za celú obec (zapísanú „Zlatnyk ad Tapolchan“) na tri a rovnaký počet, teda tri boli opustené (vo Veľkých Hostiach štyri a žiadna opustená, v Malých Hostiach dve a až štyri opustené). V Zlatníkoch sa prvýkrát uvádzali aj tri želiarske usadlosti (najviac 9 želiarov bolo vo Veľkých Hostiach, 7 želiarov v Malých Hostiach).¹⁰

Urbár tovarnickeho panstva z roku 1635 (ŠAN)

Pätnásťročná vojna s Turkami Zjednotenie topoľčianskeho panstva

Medzi habsburskou monarchiou a osmanskou ríšou vypukla na sklonku 16. storočia (v roku 1593) tzv. pätnásťročná vojna, ktorá trvala až do začiatku 18. storočia. Oddiely krymských Tatarov bojovali so striedavými úspechmi na strednom a juhozápadnom Slovensku. Veľká skupina tatárskych vojsk v roku 1599 spustošila dediny v Ponitří a dostala sa až nad Topoľčany. Mnohé obce hospodársky a spoločensky upadli. Obec Libichava bola úplne vypálená.¹¹

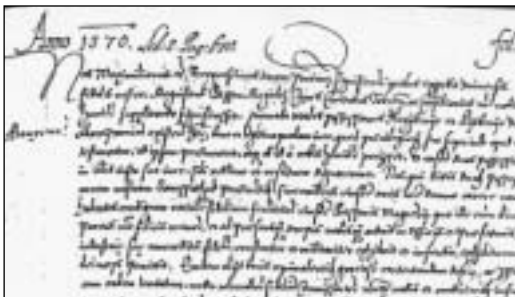
Na pozadí týchto udalostí sa odohrával ozbrojený konflikt zemepánov topoľčianskeho panstva, ktorý vyústil do zjednotenia panstva. Tretí manžel Anny Lošonciovej *Žigmund Forgáč* sa usiloval získať celé panstvo, čo viedlo v roku 1593 k ozbrojenému stretu s Balašovcami, ktorý musel riešiť palatín Mikuláš Pálfi. Cisár Rudolf II. inicioval 3. júla 1595 súhlas s vyplatením zálohovej čiastky Melchiorovi Balašovi. Žigmund Forgáč dostal za 52 389 zlatých toliarov do zálohu celé panstvo a keď Anna Lošonciová umrela (v roku 1595), vymohol si od cisára *donacnou listinou* zo 7. júna 1601 dedičné vlast-

níctvo aj lošonciovskej časti panstva. Po takmer 150 rokoch rozdelenia mali aj Zlatníky už len jedného zemepána, rodinu Forgáčovcov. Portálne súpisy zdanených domov napočítali v roku 1598 v Zlatníkoch ešte 31 domov (Veľké Hoste mali 18, Malé Hoste 16, Nemečky 13 a Šišov 18 domov), ale v roku 1600 ich počet klesol na 27 (vo Veľkých Hostiach na 15, v Šišove na 12) a v roku 1601 dokonca na 19, čo je pokles takmer o polovicu domov v obci (vo Veľkých Hostiach dokonca na 10, kedy mali rovnaký počet domov ako v Malých Hostiach). Ak predpokladáme, že v jednom dome bývalo asi 9 obyvateľov, v Zlatníkoch žilo v roku 1598 približne 280, v roku 1601 asi 250 a v roku 1601 iba 170 obyvateľov. V daňových súpisoch z rokov 1600 a 1603 sa spomínajú aj mlynári, ktorí museli platiť zvláštnu taxu. Zlatnícky mlynár s dvojkolesovým mlynom platil ročný cenús 3 zl.¹²

Bratislavská kapitula zaznamenala v roku 1549 zálohovanie časti obcí Kuzmice, Vitkovce, Tesare, Dvorany, Veľké Hoste, Malé Hoste a Zlatníky Štefanovi Lošonciovi – detail (SNA v Bratislave)

Detail listiny z 20. 8. 1570, ktorou cisár Maximilán I. dáva do zálohy topoľčianske panstvo Štefanovi Balasovi a jeho manželke Ilone Zrinskej (MOL v Budapešti, Kráľovské knihy, 3 časť)

Osudy Zlatník v 17. storočí

Premenovanie topoľčianskeho panstva na tovarnícke

Žigmund Forgáč, úspešný bojovník proti Turkom, si dal v roku 1601 postaviť honosný kaštieľ v Tovarníkoch, ktoré sa odvtedy stali strediskom a sídlom správy celého panstva. Neskôr sa i oficiálne podľa tejto obce panstvo nazývalo. Žigmund Forgáč sobášnou politikou prispieval k získaniu priazne Habsburgovcov a k dosiahnutiu hodností a úradov (stal sa krajiniským sudcom i taverníkom). Jeho druhou manželkou bola Zuzana Turzová a tretou Katarína Pálfiová, dcéra významného uhorského magnáta a palatína. Túto po kráľovi najvyššiu hodnosť zastával aj Žigmund Forgáč v roku 1618.¹³

Proti-habsburské povstania

Pokusy o rekatolizáciu vyvolávali napätie v radoch šľachty. K proti-habsburskému povstaniu, do čela ktorého sa postavil uhorský magnát zo Sedmohradska Štefan Bočkaj sa majitelia topoľčianskeho panstva František a Žigmund Forgáčovci nepridali. František, v tom čase nitriansky biskup, bol odhodlaný vo svojom sídle v Nitre odraziť útok bočkajovcov, ale po troch mesiacoch (15. júla 1605) sa musel vzdať. Žoldnieri tiahli údolím Nitry do okolia Topoľčian, vyrabovali Rybany, Pečeňany a kruto zaobchádzali aj s obyvateľmi Bánoviec (stáli celú mestskú radu na čele s richtárom Adamom Bartovičom).¹⁴

Po uzavretí augsburského náboženského mieru v polovici 16. storočia v Nemecku, platilo aj v Uhorsku *Cujus regio ejus religio* (Koho panstvo, toho náboženstvo). Žigmund Forgáč, sám konvertovaný katolíkom, sa za asistencie svojho mladšieho brata Františka (od roku 1607 ostrihomskeho arcibiskupa a kardinála) a s aktívnou pomocou svojej manželky Kataríny Pálfiovej, horlivej katolíčky, pustil do rekatolizácie obcí topoľčianskeho panstva. Katarína Pálfiová po Žigmundovej smrti (umrel v Trnave 30. júna 1621) vypovedala z topoľčianskeho panstva

v roku 1626 aj posledných evanjelických kazateľov. Malohostianska farnosť nepodľahla reformácii. Katolícke bohoslužby sa tu udržiavali aj v 17. storočí.¹⁵

Žigmundov syn Adam Forgáč patril medzi najvýznamnejších vojenských činiteľov svojej doby. Po kapitulácii Nových Zámkov vo veľkej vojne s Turkami v roku 1663 sa stal terčom výčitiek a dostal sa až pred vojenský súd. Oddiely tureckých spojencov, krymských Tatárov plienili okolie Topoľčian a pozdĺž Slatiny sa dostali až k Bánovciam, ktoré vyrabovali. Dramatickú situáciu v obciach panstva opísal úradník tovarníckeho panstva Adam Balog v októbri 1669 takto: „*S pomocí Pána Boha dal som obrat vinice na Tesárech i v Podhradí, ačkoli s dosti veľku nebezpečnosťou a s vynaložením svojho života. Ani by som nesmel jinače tam obstávať, než vždycky ve dne i v noci mel sem se sebou z panství dobrých puškášuv, nekdy deset, nekdy patnást paholkuv... Dedinu velkojacovskú drží Turek na svú stranu ...a jak sem dostal spravu a povedomí toho, že na dvesto koní (jazdcov) Turka v tú noc prešlo prez Jacovce, ale kde sa obrátil, posavád sem neslyšel.*“ Adam Forgáč dal v polovici 60. rokov 17. storočia časť panstva do zálohu Štefanovi Petrócimu. Ten sa stal podozrivým z účasti na Vešelénihov povstaní (pokus o ozbrojené vystúpenie palatína Františka Vešelénihov proti panovníkovi sa v roku 1670 skončil fiaskom) a panovník mu skonfiškoval majetok. Konfiškácia postihla aj Forgáčovo vlastníctvo, ktoré napokon reštituoval za 50 000 zlatých. Vlastnícke vzťahy na panstve boli v druhej polovici 17. storočia veľmi komplikované a neprehľadné najmä kvôli zálohovaniu jednotlivých obcí.¹⁶

Turecká agresia ovplyvnila celý ekonomický a sociálny vývoj okupovaných území. Po obsadení Nových Zámkov v roku 1663 si Turci pod trestom smrti vynucovali platenie daní. V tureckom daňovom súpise (*Defter-i mufassal*) z roku 1664 nie je o Zlatníkoch ani zmienka. Okolité obce Nadlice, Šišov, ale aj Prašice a Tvrdomestice však Turkom museli platiť dane.¹⁷ Svoje

dávky si vynucovali aj zemepáni a štát prostredníctvom šľachtických stolíc. Poddaní boli vystavení aj rabovaniu žoldnierskeho vojska a hajdúchov v protihabsburských povstaniach. Obnova zničenej krajiny sa začala až po porážke Turkov pri Viedni a najmä po oslobodení Nových Zámkov v roku 1685. Mier s Turkami uzavreli Habsburgovci v Karlovaci v roku 1699.

Neutešenú situáciu v Zlatníkoch pripomína urbár tovarníckeho panstva z roku 1655. Mnoho usadlostí v obci bolo opustených (jedna štvrtinová, štrnásť osminových a osem šesťnástinových usadlostí). Medzi obývanými prevážovali šesťnástinové usadlosti (na dvoch hospodárili aj sedliaci zo Solčianok). Takúto obýval aj richtár Michal Chudák. Obývaných štvrtinových usadlostí bolo iba päť. V urbári sa spomína 14 želiarov a 15 domkárov (hofierov), ktorí slúžili v iných domácnostiach zväčša ako pastieri (z nich bolo až 6 vdov).¹⁸ V súpise majetku topoľčianskeho panstva zo 17. storočia sa uvádzajú dávky z jahniat a kôz v rámci deviatku, ako aj povinnosť rezať (píliť) drevené dosky a mlieť obilie v mlyne. Spracovávanie dreva bolo v podhorských obciach panstva rozšírené. Výrobcovia dreveného náradia, najmä kolári (fabri rotarii in Sucha dolina) v Zlatníkoch, Malých Hostiach a Pochabanoch platili už v roku 1671 za drevo, čo brali na svoje výroby z panských lesov panstvu spoločne 40 zl.¹⁹

Zlatníky v osvietenom 18. storočí

Okolie Topoľčian na začiatku 18. storočia zasiahlo posledné protihabsburské povstanie vedené Františkom II. Rákocim, ktorého aktívnym účastníkom bol najskôr cisársky a potom kurucký generál a vlastník tovarníckeho panstva Šimon Forgáč. Kuruci cisársku armádu, vedenú generálom Šlikom a podporovanú niekoľkými oddielmi stoličných vojsk pod vedením Šimona Forgáča, hanebne porazili. Obaja velitelia, Šlik s Forgáčom, museli z bojiska zutekať. Už 30. novembra 1703 Kuruci vtrhli do Topoľčian, kde sa k nim pripojila zhromaždená

šľachta Nitrianskej stolice a vzdala hold ich hlavnému veliteľovi Mikulášovi Berčénimu. Čoskoro sa celá Nitrianska stolica ocitla v rukách povstalcov. Na jar roku 1704 prešiel cisársky generál a vlastník tovarníckeho panstva Šimon Forgáč do kuruckého tábora a Rákoci ho vymenoval za veliteľa jednej časti povstaleckej armády. Kvôli svojej nedisciplinovanosti ho v roku 1707 na čas funkcie zbavil a posadil do väzenia. Pluk jedného z Rákociho veliteľov, Juraja Peréniho, mal v Topoľčanoch svoje centrum a v roku 1707 zvíťazil nad cisárskou armádou vedenou generálom Stahrenbergom. O rok neskôr 3. augusta 1708 však povstalci utrpeli zdrvivú porážku pri Trenčíne. Sám Rákoci bol v bitke ranený a len s námahou sa priesmykom pri Trenčianskom Jastrabí dostal do Zlatníka a odtiaľ do kaštieľa v Nitrianskej Strede, kde ho ošetrili. Posledná bitka sa odohrala v roku 1710 v chotári Tovarník, po ktorej vracajúci sa porazení kuruci vyrabovali a zničili krušovský kostol. V okolitých horách sa potom skrývali mnohí zbehovia, z ktorých sa stávali zbojníci. V apríli 1711 zvyšky povstalcov zložili pri Satmári zbrane a prisahali vernosť rakúskemu cisárovi.²⁰

Dramatická zmena vlastníkov obce

Šimon Forgáč nevyužil amnestiu Jozefa I. a ostal v poľskom exile (kde v roku 1726 zomrel). Jeho majetky už v roku 1709 skonfiškovala uhorská kráľovská komora, ktorá v decembri 1714 vykonala súpis celého tovarníckeho panstva. Podľa neho v Zlatníkoch vzrástol počet sedliackych usadlostí na 26. Sedem z nich bolo opustených. Okrem dvoch osminových boli všetky ostatné štvrtinové, čo je výrazná zmena oproti polovici 17. storočia, kedy v Zlatníkoch prevažovali šestnástinové usadlosti. Najväčšiu výmeru polí, kľčovísk a lúk obrábali Ján Ottlik a richtár Adam Helovič (Chelovič), za nimi nasledoval Štefan Niko a Martin Staňa. Zlatničania jednoznačne dominovali oproti susedným obciam v chove hospodárskych zvierat. Medzi

ťažnými zvieratami prevládali voly (62) pred koňmi (24). Až dva páry koní choval Štefan Niko a ako jediný vykazoval aj kotlík na pálenie pálenky, za ktorý platil panstvu ročne 1,5 zl. Richtár zasa choval až 6 párov volov. Včelstvá pestovali okrem richtára (7) ešte Ján Čakajda a Ján Ottlik po deväť a Juraj Merka mal osem včelích klátov. Salašníctvu sa venovali najmä Ján Ottlik so 60 a Martin Božik so 40 ovcami vo svojich košiaroch. V súpise sa uvádzajú aj štyria želiari a taký istý počet podželiarov. Zlatničania platili ročne panstvu 227 zl. a 60 den. Tento poplatok mali z okolitých obcí najvyšší (Veľké Hoste 113, 65 zl., Malé Hoste, kde prevládali škultéti 112,58 zl. a Pochabany so svojimi škultétmi 102, 94 zl.). Z remeselníkov sa spomínajú iba hrnčiari (podobne aj v Pochabanych a Malých Hostiach), ktorí platili panstvu 9 zl. Obyvatelia podhorskej dediny sa venovali aj furmančeniu, za čo panstvu dávali 3 zl. Najväčšími poplatkami sa vykupovali z roboty (až 86,60 zl.). Ďalšie poplatky dávali za odovzdávanie masla, husí, sliepok, vajec a šiestich teliat v hodnote 53 zl., a za seno z lúk 45 zl. Dávky mlynára (7 bm obilia, 1 ošípaná a ručná práca na panstve) boli ohodnotené na 20, 50 zl. (vo Veľkých Hostiach v tom čase pracovali už dva mlyny).²¹ Podlžnosti a spory s majiteľmi zálohov (Maholáni a Jókai, ktorým majetky zálohoval ešte Šimonov otec Adam Forgáč) vyrovnal až nový majiteľ tovarníckeho panstva Peter Beréni, ktorý sa spolu so svojou manželkou Klárou Hölgviovou stal jeho vlastníkom za sumu 125 tisíc zlatých. Cisár Karol VI. dal pre nich vyhotoviť donačnú listinu 16. marca 1719. Peter Beréni potom preložil svoje sídlo z Krušoviec do Tovarník. Ďalšou vlastníčkou panstva sa stala vnučka Petra Beréniho a Kláry Höldiovej Katarína Gabriela (1707–1744), dcéra Márie Terézie Beréniovej a Jozefa Erdödiho, ktorá sa v roku 1733 vydala za Františka Jozefa Trauna s predikátom von Abensberg. Traunovci neskôr získali celé tovarnícke, ludanické, krušovské panstvo a Malé Brestovany. Po smrti Karola prevzal panstvo jeho syn František

Anton Traun, ktorého synovia František Xaver a František Serafín Traunovci panstvo v prvej polovici 19. storočia predali.²²

Krajinské súpisy z rokov 1715 a 1720

Keď sa politická situácia v monarchii upokojila a stabilizovala, nastal ten správny čas zistiť hospodárske pomery a schopnosť poddaných odvádzať dane. Poslúžili k tomu celokrajinské súpisy obyvateľov platiacich dane z rokov 1715 a 1720. Ich objektívnosť je však sporadická, ako pri všetkých súpisoch vyhotovovaných štátnou administratívou.

Sčítanie z roku 1715 (MOL v Budapešti)

Podľa obidvoch súpisov sa obyvatelia Zlatník hlásili k slovenskej národnosti. V roku 1715 komisári v obci napočítali 27 zdanených domácností (o jednu viac ako v roku 1714). Šestnásť z nich bolo roľníckych a 11 želiarskych. Iba štyri želiarske rodiny platili daň, sedem bolo od platenia oslobodených. Roľníci a želiari obhospodarovali spolu 123 bm (gbelov) polí (roľníci po 8 bm) a 29 koscov lúk. Polia sa obsievali dvakrát jednou bratislavskou mericou obilia. Úrodu ozimín mali 2,5 a jarín 3 bm. Ich polia patrili do druhej bonitnej triedy, kvalitné lúky mali spoločné. Pastvín bolo dostatok najmä v lesoch. Obyvatelia sa v zvýšenej miere venovali salašníctvu. Zatiaľ čo počas Rákociho povstania (roku 1705) tu spísali iba 86 valaských oviec, roku 1715 už 350 (z toho 300 starých oviec a 50 jahniat). V 24 poddanských hospodárstvach využívali aj možnosť pastvy ošípaných (napočítali 68 starých a 15 mladých ošípaných).

V Zlatníkoch, tak ako v predchádzajúcom období, prevažovali volské záprahy pred konskými, spolu 31 volských a iba 12 konských záprahov (v Pochabanoch boli iba volské záprahy). Okrem toho zlatnícki roľníci chovali ešte 55 kráv a 46 kusov mladého dobytká.

Krajinský súpis z roku 1715.

Obec Zlatníky:

Meno a priezvisko	Pôda (bm)	Lúky (koscov)
roľníci:		
richtár Michal Balés	8	2
Adam Majtáň	8	2
Adam Bartovič	8	2
Martin Bošik	8	2
Michal Juričkovich	8	2
Adam Holyovich	8	2
Juraj Miška	8	2
Michal Hudok	8	2
Ján Lukačovich	8	2
Ján Čakajda	8	2
Martin Staňo	8	2

Ján Kotina	8	2
Ján Porvan	8	2
Ondrej Kubani	4	2
Štefan Niko	4	1
Štefan Mendlik	3	1
želiari:		
Ján Belani	2	
Michal Mildi		
Adam Belyanski	2	
Juraj Švec	1	1
Andrej Hmelko		
Štefan Butšák		
Juraj Vilkov		
Juraj Turňanski		
Adam Šampaš		
Martin Mikloš		
Michal Jurišovich		
Juraj Pecár		
spolu: 16 roľníkov a 11 želiarov	123	29

V roku 1720 bol počet usadlostí rovnaký (27). Roľníci a želiari hospodárili na 122 bm (gbelech) pôdy a 30 kosoch lúk. V tomto súpise sa uvádza už aj jeden mlyn.²³

Zriadenie provizoriátu v Malých Hostiach

Odvody a platby panstvu boli oveľa vyššie ako pre panovníka prostredníctvom stoličných vrchností. Svedčí o tom urbár tovarníckeho panstva z roku 1721, ktorý vykonal už provizor nového vlastníka Petra Beréniho. Poddaní zo Zlatník mu mali platiť deviatok viac ako 100 zl. ročne. V obci bolo už 37 roľníckych usadlostí a z nich až 20 osminových. Miestni roľníci hospodárili aj na opustených usadlostiach, a platili za ne panstvu po 2 zl. (spolu 20 zl.). Najviac bolo opustených štvrtinových usadlostí (9), osminové tri a šestnástinová jedna. Od obývaných štvrtinových usadlostí platili ročne v dvoch termínoch po 30 den. (4,20 zl.).

Malohostiansky farár tu mal jednu lúku a kostonu patrilo jedno klčovisko a jedna záhrada. Najväčšiu peňažnú položku predstavovalo vykupovanie z manuálnej práce (za 45 zl. ročne).

Platili aj za dve unce šafránu (4,20 zl.), za dobytok (3 zl.), za solené ryby (haringy 42 den.). Mesačne odovzdávali panstvu poľnohospodárske produkty (6 štvrtí masla, 4 husi, 14 sliepok, 50 vajec a celá obec spoločne ročne šesť teliat). Urbár podrobne uvádza povinnosti zlatníckych remeselníkov. Kolári (7 výrobcov kolies a koliesok do pluhov – železné vtedy nepoznali, ďalšie dve debnárske rodiny sa venovali výrobe sudov a iných drevených nádob) dávali za privezený voz dreva z panského lesa ročne 2 zl. (polročne po jednej zlatke) a tí ktorí si ho donášali na chrbte ročne 1 zl. Ďalšími remeselníkmi v obci boli dvaja hrnčiari, dvaja debnári a kováč. Prvýkrát sa spomínajú dva mlyny, ktoré vlastnil mlynár Juraj Miksa (Mixa). Za jeden v zlatníckom chotári odvádzal 6 bm obilia z poľa zvaného Beče (rovnako aj mlynár z Malých Hostí) a podľa zmluvy z roboty sa vykupoval 10 zl. a za mlyn na Chocine platil census 20 zl. Okrem toho pilil a vozil panstvu drevo. Panstvo zatiaľ neprenajímalo svoje regálne práva a obyvatelia mu za výčap vína, piva a pálenky platili 45 zl. V obci sa oproti minulosti veľmi rozšírilo pálenie pálenky (predtým jeden kotlík) v sedliackych domoch na 16 kotlíkov (platili za jeden ročne 1,5 zl.). Roľník Martin Halo mal až 6 kotlíkov na pálenie pálenky. Najbohatším gazdom bol Martin Chmelko s 8 bm polí, 8 bm kopanic a 3 kosami lúk. V chotári Zlatník hospodárili aj roľníci z Pochabian (5 roľníkov) a Malých Hostí (7 roľníkov).²⁴

Na čele hospodárskych úradníkov panstva boli *provizori*. V roku 1722 bol provizorom Michal Grajcar. Provizorovi panstva podliehali *išpáni* – dvorskí, ktorí sídlili v Hornom Riadku, v Krušovciach a Horných Obdokovciach. Tovarnícke panstvo zriadilo v roku 1731 Suchodolský (dolinský) provizoriát (Vallis Siccambria) alebo inak nazývaný aj malohost'anský so sídlom v Malých Hostiach, ktorý nahradil tzv. suchodolského provizora. Okrem sídla mu podliehali obce Libichava, Pochabany, Solčianky, Veľké Hoste a Zlatníky.²⁵

Dikálny (daňový) súpis Nitrianskej stolice z roku 1753

V polovici 18. storočia vzrástol počet roľníkov v Zlatníkoch takmer na dvojnásobok. Narástlo však aj množstvo opustených štvrtinových usadlostí na sedem, osminových na štyri a z roku 1752 ostali opustené ďalšie štyri osminové usadlosti. Na jednej z nich hospodáril panský výčapník a ostatné obhospodarovali miestni želiari (za ročný poplatok 21 zl.). Právo výčapu už panstvo prenajalo trom nájomcom (krčmárom) za 45 zl. ročne. Zaujímavým údajom je, že víno sa v Zlatníkoch nečapovalo, ale iba pivo a pálenka. Pálenku si vo svojich domácnostiach pálili v koltíkoch aj miestni roľníci. Platili za to po 1,50 zl. ročne. Kotlíky na pálenie pálenky malo päť usadlostí (roľníci Michal Sprosty, Michal Chotina, Juraj Miko, mlynár Ján Nyiko a krčmár Matej Barta). Výsek mäsa (mäsiar Juraj Masár) spotreboval v obci okolo 100 ošípaných.

Obyvatelia navštevovali trhy v Bánovciach, Topoľčanoch a Bojne. Drevo na kúrenie kedysi predávali aj bánovským mešťanom. Traja roľníci vyrábali a predávali kolesá na pluhy. Každý kolár platil panstvu za používanie dreva z panského lesa 1,25 zl. V Zlatníkoch napočítali 17 sýpok. Roľníci a želiari s domom mali záhrady (cca 10 bm) a ovocné stromy medzi usadlosťami. Dreva na kúrenie a stavby mali dostatok. Polia boli situované sčasti do kopcov a sčasti so spádom do úbočí, znehodnocované kameňmi a stekajúcou hlinou po daždivých záplavách. Z jednej vysiatej bratislavskej merice obilia dopestovali dve a niekedy aj tri merice obilia, usporiadaného v 20 krížoch. Z polí odvádzali desiatok a z kopanic desiatok aj deviatok (súpis uvádza, že zatajili alebo nechávali si pre seba cca 500 bm obilia). Na lúkach bolo kvalitné seno, ale jeho zber komplikovali časté záplavy. Aj kvalitných pastvín pre dobytok bolo dostatok.

V rokoch 1750–1753 odvádzali štátnu a stoličnú daň:

Roky	štátna daň		stoličná daň	
	zl.	den.	zl.	den.
1750–51	292	40	86	43
1751–52	324	19	60	03
1752–53	321	54	36	02

Detail listiny zo župného sčítania v r. 1753 v obci Zlatníky

Podľa daňového (dikálneho) súpisu Nitrianskej stolice žilo v Zlatníkoch 46 roľníkov, 27 želiarov s domom a štyria panskí strážnici, traja podželiari, piati nájomcovia mlynov a 8 sluhov (medzi nimi traja panskí pastieri a traja obecní pastieri oviec). Daň odvádzalo 81 osôb. Z cudzích hospodáril v zlatníckom extraviláne na klčoviskách lúk o rozlohe 10 koscov 6 roľníkov z Malých Hostí, dvaja z Pochabian a dvaja z Veľkých Hostí. Zlatnícki roľníci obrábali 147 bm polí (tretej bonitnej triedy), 61 bm vyklčovanej pôdy, 49 koscov lúk a 48,5 koscov vyklčovaných lúk z klčovísk. Opustené polia o výmere až 61,5 bm a opustené lúky o výmere 6 koscov užívalo panstvo prostredníctvom miestnych roľníkov. Majerská (panská) pôda zaberala iba 2,5 bm. Roľníci tu pestovali najmä konope (spolu 59 bm). Z hospodárskych zvierat sa znovu zameriavali najmä na chov volov (74), kráv dojníc (74), teliat do troch rokov (26), oviec a kôz (203) a ošípaných (115). Na poľnohospodárske práce i furmančenie využívali voly (kone mali iba tri, Adam Halo jedného a Juraj Merka dvoch). Roľníci žili v 22 štvrtinových a štyroch osminových usadlostiach, čo spolu tvorilo šesť celých roľníckych usadlostí.²⁶ Najväčšie hospodárstvo podľa súpisu vykazoval Ján Božik (6 bm polí, 2,5 bm opustenej pôdy, 3,5 bm klčovísk a dva kopáče lúk). Zároveň mal vo svojej

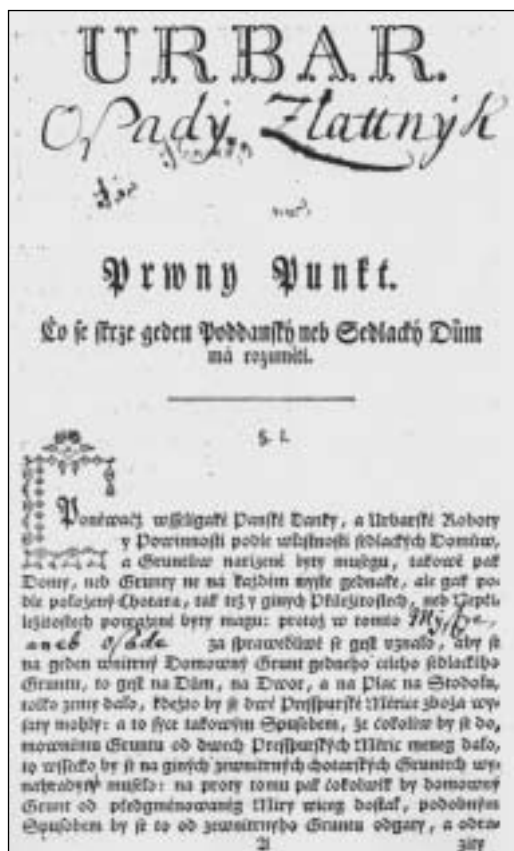

mašali najviac hospodárskych zvierat (4 voly, 3 kravy, 25 oviec a kôz a 6 ošípaných). Za ním nasledovali Ján Halo, Martin Čakajda, Michal Chocina a Michal Sprostý, ktorý sa ako jediný z roľníkov venoval aj včelárstvu (3 úle). Traja roľníci obrábali majerskú panskú pôdu (Adam Halo a Michal Sprostý po 1 bm a Ján Kosec 1/2 bm). So vzrastom počtu obyvateľov sa v obci zväčšil aj počet želiarov s domami na 30 (v roku 1715 ich bolo iba 11). Z nich sa osem venovalo remeslu (hrnčiari Martin Zufala – napísaný Zuhala, Andrej Zufala, Ján Mišuda a Ján Dubovský, obuvník Ján Ševela, debnár Ján Ďurča, čižmár Štefan Čižmár a mäsiar Juraj Masár). Súpis zaznamenal až 6 vdov v rodinách želiarov a dve vdovy z celkom troch podželiarov. Niektoré upadli do podželiarskeho stavu po strate hospodáriaceho partnera. Osobitnú skupinou zlatníckych obyvateľov tvorili mlynári. Za používanie staršieho mlyna platil mlynár panstvu 21 zl. ročne a šesť bm obilia a obci ďalšie štyri zlatky. V Zlatníkoch stál aj ďalší novopostavený mlyn (mlynár zaň platil panstvu 10 zl., obci z neho nemusel odvádzať nič). Mlynárstvu sa venovali štyri rodiny (Juraj Mixa, Martin Jakoň so synom Adamom, Adam Merka, Ján Nyiko) a taký istý bol aj počet vykazovaných stabilných mlynov. Mlynári hospodárili na vyklčovanej pôde a venovali sa aj včelárstvu (po 2 úle). Predposlednú skupinu obyvateľov tvorilo služobníctvo (patrili sem napríklad krčmár Matej Bartha hospodáriaci na opustenej usadlosti a pastier oviec – valach Martin Šovina s 25 ovcami v košiari). Židov tento súpis ešte neuvádza.²⁷

O začiatkoch hrnčiarskeho remesla v Zlatníkoch nemáme bližšie správy. Predpokladá sa, že sa sem hrnčiarska výroba rozšírila v prvej polovici 18. storočia zo susedného Dubodiela a Pochabian, kde bola známa už od 16. storočia. Zlatníky neskôr patrili medzi tri hlavné strediská hrnčiarskeho remesla v okrese (ďalšie boli Prašice a Tvrdomestice). Nárast hrnčiarskeho remesla v Zlatníkoch zaznamenal aj urbár z roku 1766 (až 20 hrnčiarov), ale v roku 1791 sa tomuto remeslu venovalo už iba 8 rodín.²⁸

Tereziánsky urbár

Reformná činnosť panovníčky Márie Terézie a jej syna cisára Jozefa II. mala za cieľ zvýšiť najmä daneschopnosť poddanského obyvateľstva a prekonať hospodárske a mocenské zaostávanie monarchie. Najvýznamnejšou hospodárskou reformou 17. storočia sa stala urbárska regulácia, ktorá začala v roku 1767 vydaním urbárskeho patentu a skončila v rokoch 1770–1772 zavedením celokrajinského urbára. Uhorská šľachta sa spočiatku stavala odmietavo k akýmkoľvek reformám a po smrti Jozefa II. museli byť viaceré odvolané, avšak na vykonanie urbárskej regulácie sa podujala sama prostredníctvom stolíc, pretože bola prospešná aj jej.

Urbár Zlatník z roku 1769 (ŠA-N, pobočka Topolčany)

Do Zlatník prišli stoliční úradníci 12. júna 1769 a za prítomnosti zástupcu zemepánov Františka a Karola Trauna, Františka Šelméciho kládli predpísaných deväť otázok o postavení poddaných a o pomeroch na panstve richtárovi obce Michalovi Čakajdovi a prísazným Adamovi Božikovi, Jurajovi Ďuričkovi a Michalovi Nyikovi. Vierohodnosť odpovedí potvrdili svojimi podpismi na dokumente, a keďže písať nevedeli, urobili naň krížiky.

Na prvé tri otázky o existencii urbárov alebo zmlúv s panstvom a o rozsahu svojich poddanských povinností zástupcovia obce odpovedali, že žiadne urbáre nemajú, ale odnepamäti vykonávajú svoje poddanské povinnosti podľa urbárov, ktoré má panstvo. Štvrtou otázkou sa zisťovali úžitky (choseň) alebo škody obce. Za úžitok považovali celoročný šenk (výčap piva a pálenky), od ktorého panstvu platili spomínaných 45 zl. ročne. Z panského pivovaru však brali pivo o jednu zlatku lacnejšie, ako iní panskí krčmári vo vedľajších dedinách. K úžitkom prirátali aj to, že niektorí z nich sa živia i remeslom. Najviac škôd im spôsobovali záplavy rolí a lúk. Držbu polí a lúk v piatej otázke opísali tak, že v obci sa hospodárstva (grunty) delia na osminové, ale keďže chotár je miešaný, nemajú rovnaké role a ani ich rovnako nevysievajú. Lúky majú len niektorí gazdovia a kosí sa na nich aj otava. Šiestou otázkou komisia zisťovala povinnosti poddaných a či sa im započítava cesta na panské a späť. Odpovedali, že jeden sedliak „osminkár“ (hospodáriaci na osminovej usadlosti) odbavuje robotu na pansom deň a pol s dvomi záprahmi alebo tri dni pešo. Cesta tam i späť sa im do práce započítavala. Hofieri (podželiari) boli povinní robotovať každý tretí deň. O odvádzaní deviatku zemepánom v siedmej otázke tvrdili, že okrem gruntových rolí dávali zo všetkého deviatok, tzn. z jahniat, kozliat, teliat i od kopaničiarskej pôdy. Okrem toho jeden roľník „osminkár“ dával ročne census 30 den., tri „žajdlíky“ masla, tri a pol sliepky, tridsať vajec, jednu hus a od kotlíka na pálenie pálenky 1,50 zl. Celá obec platila za šafrán

3 zl. a tak isto za 6 ošípaných ďalšie tri zlatky. Ôsmou otázkou preverovali množstvo opustených usadlostí v obci. Podľa odpovede bolo v obci stále opustených 21 osminových usadlostí, ktoré užívali miestni roľníci a platili za ne nájom. Obyvatelia si tieto usadlosti pamätali už iba ako opustené. Právne postavenie poddaných, teda či sú večití poddaní alebo tzv. *slobodného odchodu*, sa zisťovalo deviatou otázkou. V obci žili iba tzv. večití poddaní.

Zlatnícky urbár bol oficiálne vyhlásený na župnej kongregácii konanej v Hlohovci 4. decembra 1769. V celokrajinskom urbári, vydávanom v tlačenej forme, sa zosúladili povinnosti poddaných s rozsahom pôdy, ktorú užívali. Urbár určoval aj pracovné povinnosti, naturálne a peňažné dávky. Jedna sedliacka usadlosť mala vykonávať práce každý týždeň jeden deň so záprahom, so svojim vozom, bránou alebo pluhom alebo dva dni pešo. Želiari s domom 18 dní a hofieri (bez domu) 12 dní pešiu robotu do roka. Výnimky z celokrajinského urbára boli dopisované ručne. V dopísanej časti zlatníckeho urbára stojí, že ak by želiari obrábali pôdu zodpovedajúcu osminovej sedliackej usadlosti, budú od nej odovzdávať panstvu deviatok z úrody, ale ostatné povinnosti a dávky si budú plniť iba ako želiari s domom. Každý poddaný (sedliak alebo želiar) platil za dom census 1 zl. Základom naturálnej renty ostal deviatok. Z naturálnych dávok (cirkevného desiatku a zemepánskeho deviatku) sa mohli vykúpiť peniazmi.²⁹

Do urbárskej tabuľky bolo v Zlatníkoch zapísaných 52 roľníkov, 26 želiarov a dvaja želiari malohostianskej fary. Až 63 roľníkov a želiarov obrábalo kopaničiarsku pôdu (klčoviská).³⁰ Večítymi poddaným hospodáriacim na štvrtinovej usadlosti bol iba Ján Barta, na osminových usadlostiach boli: Michal Kovač, Štefan Ďurča, Adam Staňo, Ján Kovačka, Michal Nyiko, Ján Majtan, Ján Uher, Eliáš Jelenčík, František Chmelko, Adam Božik, Ján Božik, Michal Kubaň, Tomáš Merka, Martin Kubaň, Ján Juriček, Juraj Juriček, Ján Blina, Štefan Halo, Michal Sprosty st., Ján Halo, Pavol

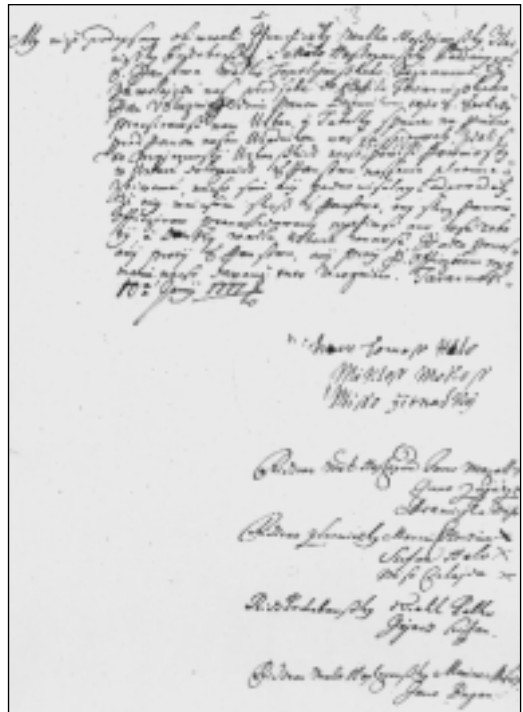

Merka, Martin Merka, Ján Škerda, Juraj Nyiko, Martin Kovač, Jozef Prusky a Adam Čakajda; na šestnástinových usadlostiach hospodárili: Martin Krajči, Jozef Bučak, Juraj Bučak, Ján Halo st., Adam Halo, Martin Sprostý, Michal Sprostý ml., Michal Sprostý prezývaný Horny, Tomáš Kosec, Martin Kosec, Ján Kosec, Ján Valachovič, Pavol Košík, Martin Ottlik, vdova po Martinovi Košíkovi, vdova po Jánovi Ottlikovi, Michal Chocina, Matej Chocina, Martin Chocina, Matej Chocina ml., Martin Belanský, Martin Čakajda a Šimon Čakajda. 21 opustených osminových usadlostí obhospodarovali miestni roľníci (okrem osminovej nazývanej Škrovankova, ktorá bola už podľa súpisu uhorskej komory z roku 1714 v užívaní panstva), za čo odovzdávali panstvu naturálne deviatok a tkali preň i ľanové a konopné nite.³¹

Najrozsiahlejšie výmery polí obsievali Juraj Nyiko, Ján Škerda, Ján Uher a Eliaš Jelenčík. Súpis urbárskych zvláštností (odlišností) z roku 1770 udáva naďalej opustených 21 osminových usadlostí, za ktoré platili roľníci panstvu nájom v rozsahu, ako im to stanovovali urbárske povinnosti. Za kľčoviská sa vysporiadavali s panstvom rovnako ako sedliaci z Veľkých Hostí. Odovzdávali spoločne deviatok v naturáliách (v minulosti to bol iba šafrán v hodnote 3 zl.).

Potvrdenia o dodržiavaní urbára podávali predstavitelia obce každoročne zástupcovi kráľovskej rady, slúžnemu a prísaznému Nitrianskej stolice, ktorí najskôr prečítali prítomným urbár a tabuľku a potom sa bod po bode spýtovali na ich dodržiavanie panstvom. Richtár a prísazní svojimi podpismi (iba krížikmi) v roku 1771 potvrdili, že panstvo odstúpilo od odovzdávania deviatku zaznamenaného v urbári a urbárskej tabuľke a dohodli sa vykonávať robotu na panskom jeden deň v týždni so záprahom („každý týžden z dvoju lichvu panstinu jeden dyén odbavuvaty“). Od roku 1772 potvrdzovali (a od roku 1778 aj svojou obecnou pečatou), že panstvo nežiada od nich viac roboty a platieb, ako sa v urbári uvádza, preto „ponos protyi panstwu nyemame“. Spoločné potvrdenie o dodržiavaní urbára richtárov a prísazných z Nemčíc, Veľkých Hostí, Zlatník, Po-

chabian a Malých Hostí spísali v tovarníckom kaštieli 10. júna 1777. Časté zmeny na postoch richtárov a prísazných (viď zoznam v prílohe) vyvolalo nariadenie panovníčky Márie Terézie konať obecné voľby každoročne vždy k 1. novembru. Potomkovia zlatníckych urbáriálnych roľníkov sa po roku 1848 stali vlastníckymi zapisáňymi pozemkov.³²

Svedectvá predstaviteľov obce o dodržiavaní tereziánskeho urbára tovarníckym pánsťvom z roku 1771 a 1777 (ŠA-N)

Prvé (jozefské) sčítanie obyvateľstva

Na mape prvého vojenského mapovania Uhorska (Jozefské mapovanie) z roku 1783 (str. 16) je zobrazená *Magna via*, ktorá viedla z Ponitria a Považia aj cez chotár Zlatník do Cimennej a Dubodiela. V legende mapy sa nad obcou spomínajú minerálne pramene, ale aj poľovnícke vyhliadky. Na potoku Chocina stál mlyn (situovaný v chotári Malých Hostí a patriaci v tom čase malohostianskej fare). Južne od obce za potokom sa nachádzal už aj majer Havranec a Kulháň ako májový dvor (v máji sa vyhánal dobytok na pašu). Hostinec na tejto trase bol v Libichave a potom až v Cimennej.³³

Vizitácia hlavného župana Nitrianskej stolice Mikuláša Forgáča, predchádzajúca jozefskému sčítaniu obyvateľstva, mala objektívne zmapovať hospodársky stav regiónov. Uskutočnila sa v rokoch 1778–1779. V Zlatníkoch, patriacich ešte do bodockého (obdokovského) okresu znamenala domy, postavené prevažne z dreva a zo slamy, s komínmi nad pecami (alebo otvorenými ohniskami). Cesty v obci obyvatelia opravovali spoločne. Na riekejch vraj stál jeden jednokolesový drevený mlyn. V roku 1778 mali Zlatníky 419 obyvateľov, 29 poddanských a 52 želiarskych domácností.³⁴

K 29 zmluvným roľníkom pribudol jeden nový hospodár. Nezvyčajne vysoký počet želiarov svedčí o hospodárskom úpadku roľníckeho stavu. V obci sa zdržiavali aj dvaja žobráci. Objektom zdanenia bola roľnícka robota pre panstvo. Pôda, ktorú znehodnocovali naplaveniny riečky Liviny, bola zaradená až do tretej akostnej triedy, lúky a lesy do prvej a pastviny do druhej triedy. Obyvatelia odvádzali dane prostredníctvom richtára, ako svojho zástupcu, ktorý bol zároveň zástupcom zemepánov. Právne spory riešil a účty vybavoval panský provizor. Päť a pol celých usadlostí platilo štátnu daň (kontribúciu) 279,41 zl. a stoličnú daň 97 zl. (spolu 376,41 zl.). Všetci obyvatelia sa hlásili ku katolíckej viere. Svojich mŕtvych pochovávali v tom čase na cintoríne v Malých Hostiach.

Z cirkevného desiatku sa vykupovali. Malohostiansky farár vlastnil v Zlatníkoch iba jednu lúku o výmere dvoch koscov.³⁵

Prvé sčítanie ľudu v monarchii, ktoré nariadil cisár Jozef II. v rokoch 1784–1787, zahŕňalo už aj šľachtické sídla. Nevyhovovalo to najmä uhorskej šľachte, ktorá si udržiavala svoje privilégiá ešte z čias vlády Ondreja II. (1205–1234), zaručené *Zlatou bulou* z roku 1222.³⁶

V čase sčítania sa v Zlatníkoch zdržiavali dvaja šľachtici (zemanía). V 79 domoch tu žilo 99 roľníckych a želiarskych rodín. Z 578 obyvateľov (20 sa odsťahovalo a dvaja sa prisťahovali) priamo v obci žilo 560, z toho 302 mužov (121 ženatých a 181 slobodných) a 276 žien. Okrem spomínaných dvoch šľachticov žilo v Zlatníkoch 26 roľníkov a 27 ďalších dospelých v ich rodinách (dedičov), až 92 želiarov a 15 iných obyvateľov (sluhov, nájomcov a pod.). Chlapcov vo veku do 12 rokov tu bývalo 98 a mládencov od 13 do 17 rokov 41. Spolu 301 obyvateľov obce platilo dane.³⁷

Úplne iné údaje uvádza urbár tovarníckeho panstva z roku 1787, ktorý potvrdil *provizor* panstva Jozef Palkovič. Podľa neho 50 zlatníckych roľníkov žilo v 48 domoch a 33 želiarov, podželiarov a nájomcov v 28 domoch (o 3 domy menej ako v predchádzajúcom sčítaní). Platili za ne tradičný ročný *cenzus* 1 zl. Richtár Martin Dajo, podželiari, pastier volov, horári a mlynár boli od platenia cenzu oslobodení. Osminové usadlosti obhospodarovalo 22 roľníkov a šestnásťtinové 20 roľníkov (niektorí mali dve usadlosti, napríklad Pavol a Jozef Ďuriček, Martin a Michal Sprostý, Ján Belan). Z 23 želiarov nevykonávali 18 dňovú ručnú prácu na panstve iba Ján Rabský, ktorý sa vykúpil, panskí horári (Ján Sprostý a Ondrej Tlčko), panský pastier volov Ján Krajčí a pastierska rodina Muma-kovcov (Adam, Michal a Ján Mumak, ktorí za to museli panstvu každoročne vyhotoviť až 160 kusov metlí). Piatí podželiari boli povinní vykonávať 12 dennú ručnú prácu ročne. Súpis zaznamenal zvýšený počet vlastníkov kotlíkov na pálenie pálenky (roľníci Eliáš Šimun, Ján

Bartha, Martin Božík, Pavol Sprostý, Juraj Nyiko a Michal Chocina, mlynár Ján Mixa a farský želiar Adam Šimun). Urbár udáva až päť mlynárov, ktorí odvádzali panstvu rozdielne poplatky. Jakoňovský mlynár, mlynár Mixa a dolný pílsky mlynár platili panstvu 15 zl. ročne (Jakoňovský predtým vykonával aj 4 týždne manuálnej práce a Mixa predtým dával 16 zl. a manuálne pracoval denne sekerou), horný pílsky mlynár platil ročný cenazus 10 zl. (predtým mal povinnosť ručne pracovať dva týždne do roka). Jednu zlatku za užívanie lúky platil Ján Ďurča.

Prvýkrát sa v obci spomína židovský nájomca panských regálnych práv (jeho meno vtedy ešte nebolo známe), ktorý za právo výčapu platil ročne nájom 50 zl. a za právo výseku (mäsa) 60 zl. (v roku 1807 už platil 116 zl. za výsek mäsa a výčap vína, piva, pálenky a piva). Rozvinuté hrnčiarske remeslo reprezentovalo 6 hrnčiarov (ich počet kolísal, v roku 1775 ich bolo 11, roku 1791 osem, roku 1807 sedem). Za odoberanú hlinu platili panstvu ročne po 50 den. (spolu 3 zl.).³⁸

Zlatníky v 19. a na začiatku 20. storočia – na sklonku feudalizmu

Spoločenskú a politickú situáciu konca 18. storočia ovplyvnili významné udalosti v zahraničí, a najmä veľká francúzska revolúcia. Cisár Jozef II. na smrteľnej posteli odvolal viaceré svoje reformy, ale tie najvýznamnejšie, nariadenie o zrušení nevoľníctva a *tolerančný patent* ostali v platnosti. Jeho nasledovníci na habsburskom tróne vládli vo vojnovom období. Panovník František I. viedol od roku 1792 viac ako dve desaťročia vojny s revolučným Francúzskom. Väčšinu z nich Rakúsko prehralo, čo malo za následok veľký hospodársky úpadok a nakoniec aj štátny krach. Poddaní monarchie a teda aj obyvatelia Zlatník boli vystavení veľkým útrapám spojeným so zvýšenými dodávkami potravín pre vojsko. Známe z tohto obdobia boli i kruté verbovačky nováčikov na doplnenie redukcí radov cisárskej armády.³⁹

Spoločenským a sociálnym zmenám, ktoré sa mohli uskutočniť po definitívnej porážke Napoleona Bonaparte bránila konzervatívna politika rakúskeho kancelára Clemensa Metternicha, ktorý opustil svoj úrad až pod tlakom viedenskej revolúcie 13. marca 1848.⁴⁰

Súpis obyvateľstva z roku 1828

Postavenie roľníkov bolo pred rokom 1848 zložité. Zemepáni stále častejšie zaberali opustenú pôdu a zvyšovali dane. Zefektívniť vyberanie štátnych daní mal zabezpečiť rozsiahly súpis obyvateľstva v roku 1828. Zlatníky boli v tom čase už súčasťou žabokreckého slúžnovského okresu. Sčítací komisári prišli do obce 13. augusta 1828. Miestnych roľníkov zastupovali Martin Košík, Matej Krško a Martin Chocina a želiarov Matej Blina. Svojimi podpismi potvrdili správnosť vykazovaných údajov zlatnícky richtár Štefan Ducký, prisázný Michal Niko a notár Ján Kauzal. V obci napočítali 63 domov, ktoré sa zdaňovali jednou zlatkou (budovy panstva boli od platenia tejto dane oslobodené) a 435 obyvateľov. Celkom bolo v Zlatníkoch schopných platiť dane iba 207 jej obyvateľov (v 45 roľníckych a 22 želiarskych a troch podželiarskych rodinách). Obec odvádzala za 125 bm obhospodarovaných polí zaradených až do štvrtej bonitnej triedy daň 12,30 zl. a za 5 4/8 koscov lúk 33 den. V predchádzajúcich obdobiach sa vyskytovalo mnoho opustených usadlostí, ale tento súpis už také nezaznamenal. Obecné spoločenstvo nemalo žiadne úžitky (v tereziánskom urbári udávali celoročný výčap a remeselnícku prácu) a škody im, tak isto ako v minulosti, spôsobovala najmä riečka Livina pravidelnými záplavami. Naturálne dávky pre vojsko v hodnote 32,10 zl. dovážali do Topoľčan na svojich vozoch. Výmera obhospodarovaných polí bola veľmi nízka, čo súviselo s polohou podhorskej obce.

Medzi najmajetnejších roľníkov patrili rodiny Duckých, Štefan Ducký so 7 bm polí, Juraj Ducký so 6 bm polí a Michal Ducký so 4 bm.

Iba šesť hospodárov vlastnilo lúky (spolu o výmere 5, 4/8 koscov). Zlá hospodárska situácia a nízka výmera polí predurčili aj počet chovaných hospodárskych zvierat, ktorý bol veľmi nízky (102 volov, 50 kráv, 163 oviec a 14 ošípaných). Spomínaný Štefan Ducký mal vo svojej maštali 6 volov, 3 kravy, 20 oviec a iba jednu ošípanú (a také isté množstvo hospodárskych zvierat vykazoval aj Michal Ducký). Ostatní hospodári boli oveľa chudobnejší alebo pred komisármi svoj dobytok šikovne ukryli v priľahlých lesoch. K roľníkom patrili aj mlynár Martin Mixa (Miksza) so svojim bratom. Ďalší mlynári (vdova po Martinovi Nikovi, Ján Lobotka a Štefan Lobotka) boli zaradení medzi želiarov. Dvaja podželiari (Eliáš Baláž a Jozef Bučák) mali vlastné príbytky, zatiaľ čo žid (už udávaný menovite) Mojžiš Beck, prenájomca panských regálnych práv, nemal vlastný dom a býval na panstve. Príslušníkom roľníckeho stavu bol aj panský horár Jozef Sproský.⁴¹

Epidémia cholery

V letných mesiacoch roku 1831 sa na územie Slovenska dostala z Poľska epidémia dovtedy neznámej choroby *cholery*, ktorá medzi obyvateľmi vyvolala veľkú paniku. Šírila sa veľmi rýchlo najmä presunmi ruských vojsk. Keďže sa obce tzv. suchej doliny vyskytovali mimo hlavných ciest, ochorenia neboli masové. V roku 1831 zomrelo v Zlatníkoch na túto chorobu 6 ľudí. Prvý prípad úmrtia na cholery z celej malohostianskej farnosti bol zaznamenaný práve v Zlatníkoch dňa 10. októbra (jej obeťou bol 35 ročný roľník Šimon Bobocký). V októbri zomreli ešte Ján Belička (31 ročný), Martin Hubaň (45 ročný), Anna Hobaňová (50 ročná) a v novembri Matej Košík (40 ročný). Poslednou obeťou bola 1. decembra 1831 iba 5 ročná Anna Niková. V okolitých obciach bola situácia podobná, okrem Nemečiek a Pochabian, ktorým sa táto choroba úplne vyhla. V Malých a Veľkých Hostiach zomreli tiež šiesti obyvatelia, v Libichave jeden, v Chudej Lehote štyria (ale

napríklad v Šišove 19, v Dolnom a Hornom Riadku 13 a v Borčanoch 8). Oveľa tragickejšie dôsledky malo prepuknutie cholery v roku 1849, kedy si v Zlatníkoch vyžiadala životy až 31 ľudí, čo bol najvyšší počet v celej farnosti (v Pochabianoch 14, Malých a Veľkých Hostiach 23). Choroba tu prepukla 27. júla smrťou štvorročného mlynárovho syna Jána Mixu a ukončila svoje vyčíňania opäť smrťou dieťaťa 25. októbra (5 ročnej nemeckej osadníčky Márie Neumüllerovej). Najhorší priebeh mala cholera v Zlatníkoch a okolí v roku 1866. Ochorelo 68 a zomrelo až 34 ľudí a taký istý počet (34) sa aj vyliečil (vo Veľkých a Malých Hostiach zomrelo 27, v Pochabianoch 11, v Nemečkách 40 a v Nadliciach 32 ľudí). Vo farnosti prepukla 18. septembra 1866 (smrťou Štefana Kajana z Pochabian). Jej prvou obeťou v Zlatníkoch bola 22. septembra Anna Horecká. V októbri zomreli aj debnár Jozef Slatký, panskí drevorubači Ignác Zlubert (pochádzajúci z Moravy), ktorý býval na Bielej Bukovine a František Gottfrein s manželkou. Vyčíňala do 14. októbra a jej poslednými obeťami sa znovu stali deti.⁴²

Vlastnícke zmeny v polovici 19. stor. Komasácia pozemkov po roku 1848

V roku 1835 prešlo tovarnícke panstvo z vlastníctva Traunovcov do rúk grófkyni Alžbety, vdovy po Jozefovi Erdödy. Jej dedičkou sa stala neter Alžbeta Meyerová, vydatá za Jakuba Mels Colorado, od ktorej v roku 1868 panstvo, resp. už veľkostatok odkúpili bratia August a Karol Stummerovci výmenou za dva domy vo Viedni a panstvo Rosenau v Dolnom Rakúsku.⁴³

Na tovarníckom panstve sa pravidelne uskutočňovali súpisy povinností poddaných a ku kontrole práce slúžili aj tzv. *richtárske počty*, ktoré vyhotovovali všetci richtári panstva v rokoch 1837 až 1847. Administratíva tovarníckeho panstva kontrolovala plnenie urbárskych povinností a ekonomické výsledky sa potom premietali do každodenného života občanov. V zlatníckych urbároch z rokov 1832–1848 boli zapí-

saní roľníci, želiari, medzi ktorých sa započítavali aj mlynári a nájomcovia regálnych práv. V roku 1832 to bolo 21 roľníkov a 22 želiarov, v roku 1841 už 49 roľníkov a 23 želiarov (k želiarom patril aj nájomca výčapu žid Zachariáš Beck). Počas celého obdobia boli zlatnícki poddaní povinní pre panstvo odpracovať 247 dní so záprahom a odvieť ešte 144 dní ručnej práce.⁴⁴

Revolučné udalosti roku 1848 sa nevyhli ani Zlatníkom. Tento rok sa zapísal do histórie aj zrušením poddanstva. Urbárske majetky sa rozdelili medzi hospodáriacich roľníkov podľa tabuliek tereziánskeho urbára. Kopaničiarske pozemky, s ktorými šľachtici naďalej disponovali, sa v Zlatníkoch nevykazovali. Zlatnícku tabuľku vlastníkov pozemkov z roku 1848 potvrdili 26. júna 1854 Pavol Bukovinský ako zástupca monarchie a za panstvo grófkya Alžbeta Erdödiová.

Krokárska mapa Zlatník z pol. 19. storočia (ŠAN-PTO)

S výmerami pozemkov neboli mnohí zlatnícki roľníci spokojní a zdĺhavé spory s panstvom sa potom riešili súdnymi procesmi najskôr na župnom a od roku 1872 na topoľčianskom okresnom súde. Vznikom pozemkových kníh predchádzalo mapovanie vlastníckych vzťahov. Najstaršou pozemnoknižnou mapou Zlatník bola *krokárska mapa* z prvej polovice 19. storočia s nemeckými chotárnymi názvami, osvedčená obecnou pečaťou odtlačenou do červeného vosku. Na prednej strane mala slovenskú poznámku, že „*Hony a chotárni hranice se tuto tak nacházejí, jako jsa v polohoknize a v mezepisu*“. V r. 1857 vznikla pozemnoknižná mapa Zlatník, potvrdená cisársko-kráľovským komisárom Jánom Pöselom, notárom Ignáčom Kadarasom a predstaviteľmi obce na čele s richtárom Blažejom Sedlákom (ten potvrdzoval aj krokársku mapu obecného chotára). V parcelnom registri datovanom 27. februárom 1857 bolo zapísaných až 3 706 parciel. V Zlatníkoch bolo vtedy po-

Intravilán obce na pozemnoknižnej mape z roku 1857

stavených 83 domov (z nich iba 11 pozostávalo z dvoch príbytkov a jeden na čísle 22 – panský majer až zo štyroch bytov). V obci žilo 36 roľníckych a 21 želiarskych rodín. Najbohatšími gazdami boli Jozef Ducký, Ján Ducký, Jozef Sprostý a Adam Niko. Do tohto obdobia sa datuje aj rozsiahly spor zlatníckych urbárikov s vlastníkami panstva,⁴⁵ do ktorého sa zapojila aj malohostianska fara. Grófka Alžbeta Erdödiová a ani posledný vlastník barón August Stummer nerešpektovali, že Katarína Pálfiová ešte v 18. storočí darovala malohostianskej fare dvoch želiarov aj s pozemkami, čo potvrdzoval aj tereziánsky urbár. Barón Stummer si v Zlatníkoch uplatňoval nárok na 11 želiarov. Do sporu, ktorý s prestávkami trval až do roku 1925, boli zainteresovaní aj zememerači Michal Gyulai z Nitry, Karol Günter z Preselian (v roku 1878), Michal Soóky z Nemčičian a Michal Brandis zo Skačian.⁴⁶

Dedením a delením sa rozloha zlatníckych poľnohospodárskych pozemkov neustále zmenšovala. Zodpovedalo to pomerom v Uhorsku. Na rozdiel od rakúskych a českých území monarchie tu roľníci dedili pôdu rovnakým dielom, aby žiaden z dedičov nebol ukrátený. Takto sa stávalo, že jeden sedliak vlastnil aj niekoľko desiatok parciel s minimálnou výmerou a v rozličných častiach chotára. Na malých poličkách sa veľmi ťažko hospodáril a sceľovanie parciel (*komasácia*) bolo tak nevyhnutné. Uskutočňovalo sa postupne zdĺhavým procesom sceľovania malých výmer do väčších. Pri komasačných prácach vznikali aj krivdy a rôzne podvody, odstraňované dlhými súdnymi spormi. Pre obyvateľov Zlatník boli neprijateľné výsledky komasačných aktivít od roku 1858, ktoré viedli k sporom obce s vlastníkami panstva. Nový začiatok komasácie sa stanovil na 10. júna 1868 a trvala takmer tridsať rokov. Zememerač Michal Soóky z Nemčičian vydal potrebné dokumenty (zoznam vlastníkov, parcelný register) 14. februára 1896 (starý stav 23. mája 1894). Výsledky jeho práce potvrdil 5. júna 1896 (starý stav 28. júna 1894) ďalší zememerač Michal Brandis zo

Skačian, čím komasáciu pozemkov v Zlatníkoch ukončil. Panskej, veľkostatkárskej pôdy vymerali 11 245 kj (starý stav bol 11 371 kj), urbárskeho majetku (polí a hôr) bolo 941 kj (starý stav 374 kj), zlatnícki sedliaci hospodárili na 947 kj pôdy, malohostianska rímsko-katolícka fara mala v Zlatníkoch 109 kj (podľa starého stavu jej priznávali iba 11 kj), obecná rímsko-katolícka škola 0,645 kj a školská základina 3 kj, samotná obec mala iba 2 kj pôdy (predtým 4 kj). Podľa starého stavu mali v zlatníckom chotári svoje polia aj škultéti z Malých Hostí (6 kj), roľníci z tej istej obce (92 kj), škultéti z Pochabian (0,490 kj), roľníci z tej istej obce (8 kj) a roľníci z Nemečiek (0,576 kj). Podľa nového stavu boli vlastníkami pozemkov v katastrálnom území aj obyvatelia Malých Hostí (9 kj), Pochabian (5 kj), Nemečiek (0,463 kj) a obec Solčianky (35 kj lesov). Po nových pozemnoknižných úpravách v rokoch 1867–1894 boli pozemky zapísané do 396 pozemnoknižných vložiek a po prevložkovaní v roku 1896 (vložky platili do roku 1913) v 348 pozemnoknižných vložkách.⁴⁷

Sčítanie obyvateľstva a hospodárskych zvierat v roku 1869

Obyvatelia Zlatník sa v časoch nastupujúcej maďarizácie hlásili k Slovákom. Zásluhou aktív panstva v miestnych lesoch a s prílevom remeselníkov do sklární sa v obci usadzovali aj Nemci a Maďari. Pozvoľna sa zvyšoval aj počet židov, ktorí sa hlásili k maďarskej alebo k nemeckej národnosti. V roku 1869 sa v Nitrianskej župe uskutočnilo sčítanie obyvateľstva a hospodárskych zvierat. Zo zápisných hárkov nitrianskožabokreckého okresu, ktoré boli pre Zlatníky vyhotovené dvojazyčne (v maďarčine a slovenčine) sa dozvedáme, že v obci stálo 92 domov. Desať z nich bolo zbúraných a tri opustené. Do sčítania boli zaradené aj domy na Kulháni (spolu osem, v dvoch bol panský majer a v šiestich sa nachádzala skláraň), dva domy

v Starej hore, v ktorých žili drevorubači a jeden dom v Starej Huti, sídle už v tom čase zaniknutej starej sklárskej hute. V 81 domácnostiach (domy v Kulháni uvádza samostatná kapitola monografie) žilo 554 obyvateľov (288 mužov a 266 žien). Väčšina domov bola slamených, a v nich otvorené kozuby bez komínov.

O slamených domoch sa zmieňuje spor vedejný župnou administratívou, podľa ktorého obce Libichava, Pochabany, Malé Hoste a Veľké Hoste a Zlatníky odopierali platiť poplatky za čistenie komínov, pretože vo svojich slamených domoch mali len otvorené kozuby bez komínov.⁴⁸ Všetci obyvatelia (okrem 11 židov v Zlatníkoch a piatich na Kulháni), sa hlásili ku katolíkom. Najstarším obyvateľom obce bol so 79 rokmi gazda Adam Niko, otec richtára Jána Nika, ktorý sa narodil v roku 1790. Zo žien bola najstaršou obyvateľkou vdova Eva Herková, ktorá mala iba 61 rokov. Vojenskú službu vykonávali v minulosti devätnásť Zlatničania (Jozef Niko z domu číslo 15 bol v čase sčítania kaprálom). Z miestnych roľníkov bol najbohatším gazdom Adam Čakajda v dome číslo 1, ktorý mal svojho sluhu, pastiera (venoval sa aj salašníctvu s 30 ovcami a choval tiež 11 volov). Za ním nasledovali gazdovia Ján Niko v dome číslo 4, richtár Ján Niko v dome číslo 8 a Jozef Sprostý v dome číslo 49. Chovu oviec sa venovali aj mlynárski majstri Jozef Margolen (25 oviec) a Adam Miksa (20 oviec). Kone boli v Zlatníkoch vzácnosťou, vo svojej maštali ich mali iba gazda Michal Chocina a krčmár Zachariáš Beck. Včelárstvá mali tiež iba dvaja hospodári (horár na Kulháni Karol Glos s 13 a drevorubač Jozef Švarc na Starej Hore s dvomi včelými klátmi). Z remeselníkov sčítanie uvádza kováčskeho majstra Štefana Švehanského pochádzajúceho z Dežeríc v dome číslo 58, ktorý slúžil aj ako kováčska dielňa, rómskeho kováča Juraja Garaya z Veľkých Uheriec v dome bez čísla, debnárov Adama a Martina Kudláča, pochádzajúcich z Olešnej, obuvníckeho majstra Jána Betáka zo Selíc, mlynárskych majstrov Jozefa Margolena, Adama a Jozefa Miksu a

Jána Hliníka (na mlyne Jakoňovec). Ďalšie povolania zastupujú židovský krčmár Zachariáš Beck (ďalšia krčma bola na Kulháni), peňažník (požičiaval na úžeru) Adolf Beck, vojak Michal Ducky, panský horár, poľovník, obecní a panskí pastieri a pod. V sklárňach na Kulháni žilo mnoho remeselníkov, najmä sklárskych majstrov, stolárov, ale aj drevorubači a iní.⁴⁹

Číslo domu	Ime a priezvisko	Vek	Profesia	Príjmy	Podľa...
1	Adam Niko	79	gazda		
2	Ján Niko	11	pastier		
3	Ján Niko	11	pastier		
4	Ján Niko	11	pastier		
5	Ján Niko	11	pastier		
6	Ján Niko	11	pastier		
7	Ján Niko	11	pastier		
8	Ján Niko	11	pastier		
9	Ján Niko	11	pastier		
10	Ján Niko	11	pastier		
11	Ján Niko	11	pastier		
12	Ján Niko	11	pastier		
13	Ján Niko	11	pastier		
14	Ján Niko	11	pastier		
15	Ján Niko	11	pastier		
16	Ján Niko	11	pastier		
17	Ján Niko	11	pastier		
18	Ján Niko	11	pastier		
19	Ján Niko	11	pastier		
20	Ján Niko	11	pastier		
21	Ján Niko	11	pastier		
22	Ján Niko	11	pastier		
23	Ján Niko	11	pastier		
24	Ján Niko	11	pastier		
25	Ján Niko	11	pastier		
26	Ján Niko	11	pastier		
27	Ján Niko	11	pastier		
28	Ján Niko	11	pastier		
29	Ján Niko	11	pastier		
30	Ján Niko	11	pastier		
31	Ján Niko	11	pastier		
32	Ján Niko	11	pastier		
33	Ján Niko	11	pastier		
34	Ján Niko	11	pastier		
35	Ján Niko	11	pastier		
36	Ján Niko	11	pastier		
37	Ján Niko	11	pastier		
38	Ján Niko	11	pastier		
39	Ján Niko	11	pastier		
40	Ján Niko	11	pastier		
41	Ján Niko	11	pastier		
42	Ján Niko	11	pastier		
43	Ján Niko	11	pastier		
44	Ján Niko	11	pastier		
45	Ján Niko	11	pastier		
46	Ján Niko	11	pastier		
47	Ján Niko	11	pastier		
48	Ján Niko	11	pastier		
49	Ján Niko	11	pastier		
50	Ján Niko	11	pastier		
51	Ján Niko	11	pastier		
52	Ján Niko	11	pastier		
53	Ján Niko	11	pastier		
54	Ján Niko	11	pastier		
55	Ján Niko	11	pastier		
56	Ján Niko	11	pastier		
57	Ján Niko	11	pastier		
58	Ján Niko	11	pastier		
59	Ján Niko	11	pastier		
60	Ján Niko	11	pastier		
61	Ján Niko	11	pastier		
62	Ján Niko	11	pastier		
63	Ján Niko	11	pastier		
64	Ján Niko	11	pastier		
65	Ján Niko	11	pastier		

Sčítanie obyvateľov z roku 1869. Zápisný hárok obyvateľov domu č. 8, v ktorom žil richtár Ján Niko. Jeho otec Adam Niko bol najstarším obyvateľom v čase sčítania. (ŠAN)

Vzostup národného povedomia po revolúcii v roku 1848

Po francúzskej revolúcii, ktorá deklarovala rovnosť, slobodu a bratstvo, prebudili sa aj národy rakúskej monarchie a začali sa domáhať svojich práv, ku ktorým v prvom rade patrilo právo na materinský jazyk. Medzi horlivých podporovateľov Slovákov patrilo aj krušovský kňaz a neskorší primas ostrihomského arcibiskupstva *Alexander Rudnay*.

Maďarčina sa stala úradnou rečou až v roku 1835. To však nebránilo Slovákom naďalej používať svoj jazyk. Každý občan mal právo podávať prosby a žiadosti v materinskom jazyku nielen obecným, stoličným, či cirkevným úradom, ale aj vláde. Niektoré dôležité zákony sa stále vydávali viacjazyčne (nemecky, maďarsky, česky, slovensky, srbochorvátsky a pod.).

Revolučné udalosti roku 1848 a medzi nimi i vystúpenie Štúrovcov, priniesli zánik poddanstva a rozšírenie volebných práv aj na nešľachticov. Slováci rozprúdili matičnú činnosť a vznikli slovenské gymnáziá. Po rakúsko-maďarskom vyrovnaní v roku 1867 sa však pomery sprisnili. Maďarizácia sa zavŕšila školskými zákonmi grófa Aponiho z roku 1907, ktoré zavádzali maďarčinu povinne do všetkých škôl.

Zlatničania sa tradične hlásili k slovenskej národnosti. V roku 1880 mala obec 805 obyvateľov, z ktorých bolo 716 Slovákov a 56 Nemcov (z nich vraj iba 27 nevedelo po maďarsky). O desať rokov neskôr v roku 1890 pribudlo k 721 Slovákom desať Maďarov a počet Nemcov sa zvýšil na 163. Koncom 19. storočia sa počet obyvateľov obce znížil na 716 a ich materinským jazykom bola slovenčina. (Na Kulháni bola ďalším materinským jazykom jej obyvateľov ešte nemčina). V roku 1910 sa počet obyvateľov Zlatník zvýšil na 854.⁵⁰

V čase veľkého národnostného útlaku priniesli Nitriansko-Trenčianske noviny z roku 1913 svedectvo „suseda“ zo suchej doliny o prebúdzaní národného povedomia v Zlatníkoch.

V mnohom je poučné aj pre súčasníkov a preto ho prinášame v plnom znení: „*Milí Rodáci! Z radosťou počúvam, že naši bratia Slováci v Zlatníkoch začínajú sa prebúdzat' z duševného spánku. Do teraz nevedeli, že sú rodom Slováci. Od včulajška začína to ináčej vyzerat' u Zlatničanoch, lebo začínajú byť povedomými ľuďmi, ktorí sú hrdí na to, že sú Slováci a kresťania. Kto že ich k tomu poučuje? Kto iný jako Nitriansko-Trenčianske Noviny preto milí rodáci pilne predplácajte si tieto novinky, lebo z nich sa poučíte mnoho dobrého. Pilno ich čítajte, pomaly a rozvažite, aby ste mohli z toho mať choseň. Nehovorte, že je to len pre pánov t. j. čítania. To je pre každého a nadovšetko pre nás Slovákov, my dobré čítanie najviac potrebujeme v našej milej sladkej materinskej reči. Jak sa my sami nebudeme učiť, vtedy biedne zahynieme, lebo mnoho máme nepravnikov, tí čo z nás žijú, ale pre nás ani krížom slamy nepreložia. Medzi tým najdú sa i takí chvala Bohu, čo i za nás a pre nás pracujú. Také sú tieto novinky, potom naše peňažné ústavy Meštianska banka vo Veľkých Topolčanoch a Ludová banka v Bánovciach. Tieto podporujte. To sú naše ústavy, tie majú svedomitých a spolahlivých ľudí vo svojej správe.*

Počúvam, že od vás mnohí chystajú sa na roboty na dolnie kraje medzi cudzích ľudí. Nezabudnite ich napomenúť, aby sa všade slušne držali najmä medzi cudzími n. pr. Maďarmi, aby nemohol nikto na Vás vykrikovať, že opilí Slováci. Dokážte, že viete byť striezlivými a slušnými, ukážte svetu dobrý príklad; zachovajte mravnosť i v cudzom svete, lebo Boh je všade prítomný, nábožnosť tú tiež nezabudnite a v práci svedomitosť, v zasvätené sviatky a nedele nepracujte, ale Bohu slúžte tak jako budete môcť. Slovom nedoneste potupy, haňby svojmu Slovenskému rodu, nehaňbite sa zaň ani slovom ani skutkom, nestyď sa za reč svú, nestyď sa dcérko milá, Tak by si sa za svú Matičku hanbila. Bôh vás požehnaj!“⁵¹

Správa obce

Zlatníky patrili odpradáva do obdokovského (bodockého) okresu⁵² a potom do žabokreckého okresu, ktorý vznikol v rámci reformy štátnej správy v roku 1872 rozdelením topolčianskeho okresu. Do nového okresu so sídlom v Žabokreckoch nad Nitrou pripojili 37 obcí. V Žabokreckoch bola žandárska stanica, okresný lekár a konali sa tu aj vojenské odvody. Žabokrecký okres bol zrušený až v roku 1922.⁵³

Mestečko Žabokrekry ležali na križovatke ciest spájajúcich tri župy a boli tak centrom pre široké okolie. Podžupan Nitrianskej župy vo svojom liste odporučil, aby tu mal svoje sídlo aj slúžny, čo sa na začiatku 20. storočia naozaj uskutočnilo.⁵⁴

V roku 1871 patrili Zlatníky do Obvodného notárskeho úradu v Šišove. Zlatníky sa však v roku 1909 pokúšali vytvoriť nový obvod s obcami aj s úradom so sídlom vo svojej obci. Okrem Zlatník mal pozostávať z obcí Malé Hoste, Veľké Hoste a Pochabany. V návrhu dokonca odporúčali, aby namiesto spomenutých obcí bola z topolčianskeho slúžnovského a krušovského notárskeho úradu vyčlenená obec Norovce a priradená do šišovského notariátu. Ministerstvo vnútra tento návrh zamietlo.⁵⁵

V živote obce mala nezastupiteľné postavenie obecná samospráva. Na jej čele bol richtár, ktorého si volili dospelí muži na obecnom zhromaždení obvykle na jeden rok. Do 17. storočia, v čase rozdelenia Zlatník medzi dvoch vlastníkov, mala každá časť svojho richtára, ktorého panstvo odporúčalo i schvaľovalo. V rokoch 1843 aj 1848 boli v Zlatníkoch znovu dvaja richtári – obecný a panský richtár.⁵⁶ Obecný richtár mal veľa povinností, medzi ktoré patrilo vyberanie štátnej a panskej dane, asistoval pri lapačkách vojakov, staral sa o komunikácie⁵⁷ i obecný majetok, udeľoval pokuty, tresty a zodpovedal aj za administratívu i účtovníctvo obce. On sám, ako verejný činiteľ, bol vystavený rôznym nástrahám moci a tlakom spoluobčanov. V roku 1907 viedla župná vrchnosť discipli-

nárne pokračovanie proti zlatníckemu richtárovi Adamovi Nikovi kvôli mareniu katastrálneho vymeriavania v chotári.⁵⁸ Pomocníkmi richtára boli zvyčajne dvaja prisažní, ktorých volali aj „vibornici“. Po reformách obecnej správy v druhej polovici 19. storočia sa stalo dôležitým orgánom obecné zastupiteľstvo. Členmi volených orgánov (obecného zastupiteľstva a obecného predstavenstva) boli neskôr richtár, podrichtár a prisažní. Prvého podrichtára sme v Zlatníkoch zaznamenali v roku 1881. Polovica členov obecného zastupiteľstva sa volila a druhú polovicu tvorili občania platiaci najvyššie dane, tzv. *virilisti*. V roku 1912 patrili medzi riadnych členov obecného zastupiteľstva platcovia najväčších daní. Majetnejší gazdovia, ktorí mali najmenej štvrtinu urbárskej usadlosti alebo dom v cene aspoň 300 zlatých, mali po roku 1860 aj všeobecné volebné právo. Volilo sa v sídle okresu v Žabokreckoch nad Nitrou. Hlasy všetkých voličov z dediny niekedy zastúpil richtár, ktorý predpísanou formou nahlas vyriekol, koho voliči z obce volili.

Prvá svetová vojna

Zavraždenie následníka trónu Ferdinanda sa stalo Rakúsko-Uhorsku zámenkou na vypovedanie vojny Srbsku (28. júna 1914). Vojnová mašinéria čoskoro zachvátila celú Európu, územie Slovenska nevynímajúc. Pred vojnou v roku 1914 žilo v Zlatníkoch takmer 700 obyvateľov (658 katolíkov, na Kulháni, v Starej Hore a v Starej Huti ďalších 200 katolíkov a 12 židov).⁵⁹ Vojna postihla najmä roľnícke hospodárstva. Po odchode mužov do bojov na poliach ostali hospodáriť iba starci, ženy a deti. V rokoch 1917, kedy bola veľká neúroda, a v lete 1918 boli nariadené prísne rekvirácie pre vojsko. Rekvirovali sa obiloviny (najmä jačmeň a ovos), strukoviny (fazuľa), krmivo a seno.⁶⁰

Niektorí obyvatelia obce si naopak posilnili svoje hospodárske postavenie. Napríklad zlatnícky občan Adolf Beck sa na začiatku vojny úspešne venoval obchodovaniu.⁶¹

Ústredné mocnosti, ku ktorým Rakúsko-Uhorsko vo vojne patrilo, ustupovali na všetkých frontoch. Nezmyselnosť vojny pochopili aj obyvatelia Zlatník a mnohí sa snažili vyhnúť vojenskej povinnosti. Najmä v posledných vojnových rokoch sa množili žiadosti o oslobodenie spod vojenskej služby. Oslobodenie svojich zamestnancov v poľnohospodárstve požadovalo v rokoch 1915 až 1917 i továrnicke panstvo. Bol medzi nimi aj strojník parného pluhu u bárona Haupt-Stummera v obci Zlatníky. Napriek tomu v prvej svetovej vojne zahynulo 22 zlatníckych mužov.

Príloha

Richtári

1655	Michal Chudak
1714	Adam Helovič (Chelovič)
1715	Michal Baleš
1721	Štefan Baleš
1739 – 1741	Adam Halo
1743 – 1746	Martin Bartha
1747 – 1748	Martin Čakajda
1749 – 1751	Adam Halo
1752 – 1753	Ján Uher
1759 – 1761	Ján Barta
1762 – 1766	Adam Božik
1769 – 1774	Michal Čakajda
1774 – 1778	Martin Chocina
1779	Eliáš Jelenčík
1780	Martin Chocina
1781	Martin Chocina
1782 (24. 1.)	Michal Kováč
1782 (30. 3.)	Adam Šimon
1783	Michal Kováč
1787 – 1791	Matej Dajo
1807 – 1821	Eliáš Šimun
1828	Štefan Ducký
1829 – 1843	Jozef Šimun
1843 – 1844	Štefan Nyiko
1844 – 1848	panský richtár Jozef Sprostý
1848	Ján Niko
1857 – 1860	Blažej Sedlák
1863	Štefan Ducký

1868 – 1869	Ján Niko
1873 – 1874	Martin Čakajda
1881	Jozef Ducký
1883 – 1885 J	uraj (Ján?) Niko
1885 – 1886	Martin Čakajda
1887	Jozef Ducký
1888	Martin Čakajda
1889 – 1892	Adam Niko
1893 – 1896	Martin Čakajda
1900 – 1918	Adam Niko

Podrichtári

1881, 1888	Adam Niko
1892	Jozef Ducký
1894	Adam Niko

Prísazní

1769	Adam Božik, Juraj Ďuriček, Michal Nyiko
1771	Štefan Halo, Juraj Nyiko, Matej Chocina
1772	Štefan Ducký, Ján Blina, Eliáš Ďurča, Martin Chocina, Ján Bartovský
1773	Štefan Ducký, Ján Blina, Eliáš Ďurča, Martin Chocina, Ján Bartovský
1774	Michal Čakajda, Štefan Ducký
1777	Štefan Halo, Michal Čakajda
1778	Štefan halo, Juraj Nyiko
1779	Martin Chocina, Štefan Ducký
1781	Štefan Ducký, Ján Blina
1782 (24. 1.)	Martin Kováč, Juraj Nyiko
1782 (30. 3.)	Štefan Ducký, Michal Kováč
1828	Michal Niko
1857	Ján Nyiko Bubal, Jozef Sprostý, Ján Ducký
1868	Matej Ducký
1873 1874	Štefan Ducký, Adam Niko, Ján Niko Bubal
1881	Jozef Ducký Ševela, Ján Niko Bubal, Jozef Lobotka
1884	Štefan Ducký, Ján Chmelko
1894	Jozef Ducký, Jozef Lobotka, Valentín Ašverus

Remeselníci

1721 *mlynár* Juraj Miksa; *kováč* Juraj Hajduch; *kolári* Michal Zavacky, Ján Chudák, Ján Chudák, Martin Merka, Martin Chudák, Michal Škrovanek, Juraj Pecar, *podželiar* Adam Staňo; *debnári* Martin Jelenčík, Ján Ottlik; *hrnčiari*

Ján Zubaň, Martin Zavacky
 1749 *hrnčiar* Ján Dubovsky
 1753 *kolári* Martin Sprosty; Martin Košik, *hrnčiari* Juraj Vlnka, Adam Majtan, *želiari* Martin Zuhala, Andrej Zufala, Ján Mišuda a Ján Dubovsky; *kováci* Martin Kováč, Michal Kováč; *obuvník želiar* Ján Ševela; *debnár želiar* Ján Ďurča; *čičmár želiar* Štefan Čičmár (Czismár); *mäsiar želiar* Juraj Masár; *mlynári* Juraj Mixa, Martin Jalovy so synom Adamom, Adam Merka, Ján Nyiko; *krčmár* Matej Bartha
 1766 kolár Michal Sprosty; 20 hrnčiarov
 1769 *výčapník* Martin Kaján
 1773 *mlynári* Ján Niko, Jakoňovsky; *výčapník* Martin Chocina
 1780 *pôrodná baba* Dorota Čakajdová
 1787 *hrnčiari* Šimun Mišuda, Ján Lukáč, Ondrej Zufala, Imrich Zufala, Ján Janičko, Štefan Kováč
 1807 *hrnčiari* Adam Nyiko, Ján Lukáč, Martin Lukáč, Ján Staňo, Martin Tupko, Ján Hučko, Matej Staňo
 1809 *mlynári* Martin Mixa, Matej Lobotka (dolný mlyn), Štefan Latka (horný alebo aj pílsky mlyn)
 1811 *mlynári* Martin Mixa, Ján Mixa, Štefan Lobotka, Matej Lobotka a Tomáš Lobotka
 1813 *mlynári* Martin Belanský, Martin Mixa, vdova po Jánovi Mixovi
 1814 *mlynári* Martin Mixa, vdova po Jánovi Mixovi, Martin Nyko (jakonovský mlyn), na Kulháni Štefan Lobotka
 1819 *mlynári* Martin Mixa, Vavrinec Papšo, Martin Nyko (Jakonovský mlyn), mlynári na Kulháni Štefan Lobotka, Martin Lobotka, Tomáš Lobotka, Jozef Lutka a Štefan Lutka
 1832 *mlynári* Martin Mixa, Martin Šimon, *horný pílsky* Štefan Lobotka, *dolný pílsky* Martin Lobotka, Viktor Lutka, Štefan Lutka, Ján Lobotka, *krčmár* Zachariáš Beck
 1833 *krčmár* Izak Bok
 1841 *mlynári* Martin Miksa, Tomáš Manina, Martin Jakonovský, horný pílsky Jozef (a Štefan) Lobotka, *dolný pílsky* Martin (Ján, Adam a Martin) Lobotka, *krčmár* Mojžiš Beck

1843 *okrem spomínaných mlynárov aj výrobca drevených palíc na Kulháni nájomca* Kalman Roth, *drevorubač* Schvandtner

1845 *krčmár* Jozef Roth

1856 *mlynári* Ján Miksa, Jozef Miksa, Jozef Margolin, Jozef Mikuláš, Mondok, Martin Lobotka, Niko, Okša, Jozef Španik, Martin Adamička, Chrenko

1869 *kováčsky majster* Štefan Švehanský, *rómsky kováč* Juraj Garay, *debnári* Adam a Martin Kudláč, *obuvnícky majster* Ján Beták, *mlynárski majstri* Jozef Margolen, Adam a Jozef Miksa, Ján Hliník (na mlyne Jakoňovec), *židovský krčmár* Zachariáš Beck, *krčmár na Kulháni* Móric Veis, *peňažník (úžerník)* Adolf Beck, *vojak* Michal Ducký, *panský horár* Karol Glos, *polesný* Laci Keller, *drevorubači* Ján Arczt, Jozef Svarcz, Jozef Šnaubel, Jozef Geschvantner, Vincent Sümersberger, *sklárski majstri* Matej Hartinger a jeho syn Václav, František Kreič, Ján Eisner, Anton Kopp, bratia Jozef a Eduard Kopp, Peter Piloxtor, Ferdinand Haas, *brusiči skla* Jozef Okrupa so synmi Ignáčom a Jozefom, Jozef Šaffer, Ján Kreič, Ján Schwarzmüller, Ján Haluza, František Hölzel, Ján Štróbel, Karol Struska, Kristián Turloch, Alojz Kluger, Karol Repo, Jozef Klčkovič, Peter Hrkaličik, *továrenský majster* Jakub Kizlinger, *úctovník* Jozef Buksbaum

1873 – 1874 *hrnčiar* Adam Niko

1884 *hrnčiar* Adam Niko ml.

Chotárne názvy

Podľa parcelného registra z roku 1857 (83 domov)

Obec, Zahumní, Kopanice kosenki, Sekerki, Halgašove, Ribniki, Lazi, Karlovce, Smilovce, Za Smilovce, Mostki, Dolne Zahumne, Zahumenice, Nad Zahumni, Horni Suchi potok, Brezina, Hajkov Dub, Dolna Brezina, Dolni Suchi potok, Harvanec, Zawrši, Kucini, Pod Kulhanem, Ribnik, Mula, Pod Strane, Plzske, Ručkov Stik, Hulvatovec, Sovinec, U Kamena, Pod Drozdove, Dubina, Stara Hora, Pod Žare, Blatina, Žare, Kališťa, Vlcinec, Polana, Pod

Tačovska Polana, Stok, Pod Dyel, Sakowa,
Mankovec, Chocini, Okšova, Bristre, Durkova,
Munacka, Chocinka, Richrarczke, Kulhan,
Sucha, Wiše Brodu, Žlab, Kosenini, Nova
Luka, Farkašov Laz, Dubrawi, Jalšini, Lipova,
Čepuchi, Javorina, Nad kostolom Maštale,
Kovačova, Žobrak, Stara Hora, Pod Inovcom,
Kuchava, Dolne Stotini, Krstenice, Ostri Vrch,
Male a Velke Brdo, Javorina a Janov Kopec

Geografické názvy okresu Topoľčany

(*Slovenský ústav geodézie a kartografie,
Bratislava 1985, s. 64 - 65.*)

92. Zlatníky

Bátorová – les,
Belianka – pole,
Brdárka – les,
Brdo – les,
Breziny – les,
Bystré – les,
Bystrý potok – vodný tok,
Čepúchy – les,
Delnište – les,
Dolná Nová hora – dolina,
Dolné Brdo – les,
Dolný Hutvárovec – les, pasienok,
Dolný lom – kopec, les,
Dubina – les,
Hájkov dub – pole, les,
Halgašová – pole,
Horné Brdo – les,
Horný Hutvárovec – les,
Horný lom – kopec, les,
Hrabina – les, kopec,
Hrádza – pole,
Chotina – potok,
Chotinka – kopec, vodný tok,
Jakubová – les,
Javorina – les, lúka,
Jelenia dolina – dolina,
Kalište (Horné kalište) – les,
Kameň – les,
Kamenná – kopec,
Karlovec – pole, pasienok,
Kosienky – pole,

Kostelec – les,
Krajčové (Krajčovo) – pole,
Kubánka – les,
Kulháň – samota, les,
Lazy – pole,
Lipová – pasienok, les,
Livina – vodný tok,
Liviny – les, pole,
Mankovec – samota, vodný tok,
Medzi jarkami – pole,
Mlynište – les,
Mraznica – les,
Na Záhradke (Na zahrádke) – kopec,
Nad Nemečkami – les,
Nad záhradou – kopec,
Nová hora – les,
Oksová – les,
Ostrý vrch – les, kopec,
Ovčí salaš – les,
Park – les,
Pod Drozdovým – les,
Poddiel – les,
Porvanka – les,
Pri dubiskách – les, Ručkov Tyk – les,
Saková – les, vodný tok,
Stará hora – samota, kopec, les,
Stará huta – samota,
Starý háj – kopec, les,
Stoky – les,
Suchý potok – pole,
Škovránková – les,
Štoliny – les,
Štvrť – pole,
Švarcov jarok – vodný tok,
Tri buky – les,
Tri studienky – les,
Uhlisko – les,
Uhrove brehy – les, lúka,
Vrábeľka – vodný tok,
Vyhorenisko – les,
Záhradka – les,
Závršie – les,
Zvadlivé (Zvädľivé) – kopec,
Žiare – les,
Žobrák – kopec

Skratky a miery použité v texte

- gbel** – 2 merice (106,665 088 l) aj kubulus – asi 159 l
bm – bratislavská (prešporská) merica, plošná miera rozlohy poľí (500–650 štvorcových siah, 188–2 150 m², jednotka miery na sypaniny (v praxi 74 holieb po 0,8484 l = 62,781 l, sta-novená 75 holieb po 0,83332 l = 62,499 l, 54 kg)
košec – plošná miera rozlohy lúk (800–1200 štvorcových siah v závislosti od bonity, 2 800–4 300 m²
siaha – 190 cm
kj – katastrálne jutro (1600 štvorcových siah, 0,5755 hektára)
zl. – zlatý (florén) (korunová mena bola zavedená v roku 1892, 1 kor.=100 halierov, platila do roku 1918)
den. – denár (1 zl. = 100 den.)

Poznámky a literatúra

- Topoľčany vo vrstvách vekov. Zostavil Wiedermann E. Autor kapitoly Mrva I., s. 131- 132.
- Súpisy zaznamenávali výmeru majetku podľa počtu port. Porta bola po latinsky brána a pod týmto označením sa rozumel sedliacky dvor s bránou, cez ktorú prejde voz so záprahom. V 16. storočí bola porta len teoretickou jednotkou a na jej základe nie je možné presne určiť ani počet domácností a obyvateľstva. Začiatkom 17. storočia sa do jednej porty počítali štyria poddaní s dvojzáprahom alebo ôsmi s jednozáprahom, prípadne 16 poddaných bez záprahu. Jedna porta sa skladala približne z troch usadlostí. Žudel, J.: Stolice na Slovensku. Bratislava 1984, s. 83.
- Slovenský národný archív v Bratislave (ďalej len SNA). Archív rodu Zay. L Majetkové práva Kolyn de Gottho, Fasc. 11, No 12.
- Podporná daň, vyberaná podľa nariadenia kráľa Mateja Korvína z roku 1482. In Historica. Ročník XXXV-XXXVI, Sokolovský, L.: Dedina na Slovensku v 14.-15. storočí - správna organizácia a jej pôsobnosť. Bratislava 1988, s. 60.
- Historický ústav Slovenskej akadémie vied v Bratislave (ďalej HÚ SAV). Filmotéka. Portálne súpisy Nitrianskej stolice 1531-1574, s. 9., 141., 160., 170., 178., 182.
- Ešte v roku 1560 rozšíril panovník Ferdinand I. donačnou listinou z 11. mája majetok Krištofa Orsága o príjem z ďalších deviatkov. Magyar Országos Levéltár Budapest (ďalej len MOL). Filmotéka. Libri regii (Kráľovské knihy, Király könyvek), 3. diel, s. 642.
- Topoľčany vo vrstvách vekov. c. d. autor kapitoly Lukačka J., Bratislava 1997, s. 119.
- Mrva, I.: Tesáre (1265) 1390-2000. Tesáre 2000, s. 25 a 26. MOL. Filmotéka. Libri regii, 3. diel, s. 972 - 974, 989 - 990.
- Marsina, R., Kušík M.: Urbáre feudálnych panstiev na Slovensku. I. XVI. stor. Bratislava 1959, s. 269 - 272., s. 278. Pozri aj SNA. Filmotéka. U/71.
- Veľké Hoste 6 zl., Malé Hoste 4 zl. a Pochabany iba 1 zl. a 50 denárov.
- Marsina, R., Kušík M.: Urbáre feudálnych panstiev na Slovensku. c. d., s. 272., s. 278.
- Kohútová, M.: Demografický a sídlisťný obraz Západného Slovenska. Bratislava 1990, s. 112 - 114.
HÚ SAV. Portálne súpisy Nitrianskej stolice z roku 1576, A 2650, s. 29. V Pochabanoch bol v štvrtinovej usadlosti zaznamenaný hrnčiar.
- Žudel, J.: c. d., s. 85. HÚ SAV. Portálne súpisy Nitrianskej stolice z roku 1576, A 2650, s. 29.
- MOL. Filmotéka. Libri regii. 5. diel, s. 139-141, s. 441-443. Pozri aj listinu zo 7. apríla 1604, tamže, s. 702-704.
Topoľčany vo vrstvách vekov. c.d. Autor kapitoly Mrva I., s.132.

- Mrva, I.: Tesáre (1265)1390-2000. c. d., s. 25.
HÚ SAV. Filmotéka, ŽN, A 1596, súpis domov, s. 578. A 2650, s. 61., s. 91
Kohútová, M.: Demografický a sídlisťný obraz Západného Slovenska. c. d., s. 112-114.
- Watzka, J., Zemene M. R.: Štátny archív v Bratislave. Sprievodca po archívnych fondoch III. Bratislava 1966, s. 179.
Topoľčany vo vrstvách vekov. c. d. Autor kapitoly Mrva I., s. 132.
Novák, J.: Rodové erby na Slovensku I. Bratislava 1980, s. 106.
 - Topoľčany vo vrstvách vekov. c. d. Autor kapitoly Mrva I., s. 133.
Novák, J.: Rodové erby na Slovensku I. c. d., s. 102.
Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Nitre, pobočka Topoľčany (ďalej len ŠAN-PTO). Fond Mestečko Bánovce. Richtárska kniha r rokov 1551-1719, s. 122.
 - Topoľčany vo vrstvách vekov. c. d. Autor kapitoly Mrva I., s. 134., 136.
Horváth, P.: Obec Šišov, Šišov 1998, s. 59. Malohostiansky kostol navštevovali aj veriaci zo šišovskej farnosti. Šišovský kostol od konca 17. storočia pustol a obnovili ho až po 100 rokoch.
 - Topoľčany vo vrstvách vekov. c. d. Autor kapitoly Mrva I., s. 138., 139.
 - Blaškovic, J.: Az újvári ejálet török adóösszeírásai. Pozsony 1993, s. 296-297. Livina 1385 akcí, Nadlice 4090 akcí, Krušovce 7605 akcí.
 - Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Štátny archív v Nitre (ďalej len ŠAN). Fond Panstvo Tovarníky. I. Juridica E181/1809-95/1845. Urbár z 10. mája 1655.
 - MOL. UC 60:78.
Okres Topoľčany. Historicko-vlastivedná monografia. Zostavil Uhlár, V., Autor kapitoly Horváth, P., Bratislava 1988, s.102.
 - Okres Topoľčany. c. d., Autor kapitoly Horváth, P., s. 88-89. Lukačka, J. a kol.: Krušovce 1235-1995. Bratislava 1995. Autorka kapitoly Grežďová, H., s. 30-31.
 - SNA. Filmotéka. 550 II. C U et C 60/35. Zlatníky mali väčšiu výmeru poľí (96,1/2 bm), kopaňíc (40,1/2 bm) a lúk (59,1/2 koscov) než Malé Hoste a menšiu ako Veľké Hoste a Pochabany. Ani jedna z týchto obcí už nevykazovala vinohrady (najbližšie to boli Solčianky s 19 kopáčmi). Početný chov hospodárskych zvierat v Zlatníkoch predstavovalo 24 koní a 3 zrebco, 62 volov, 55 kráv, 26 teliec, 11 býčkov, 9 mladých kravičiek, 300 oviec a 50 jahniat, 126 kôz a 15 kozliatok, 68 ošípaných a 15 mladých prasiatok a ako sme spomínali, 20 včelstiev.
 - Topoľčany vo vrstvách vekov. c. d. Autor kapitoly Mrva I., s. 142. Tamže. Autorka kapitoly Grežďová H., s. 153., 155.
 - MOL. Filmotéka, Internet <http://www.arcanum.hu/mol>. Vlastivedný slovník obcí na Slovensku. III. diel. Bratislava 1977, s. 356.
Acsady, I.: Magyarország népessége a Pragmatica sanctio korában. Budapest 1896, s. 88 a 94.
Okres Topoľčany. c. d. Autor kapitoly Horváth P., s. 98-99. SNA. Filmotéka. II. C-51.
 - ŠAN. Fond Panstvo Tovarníky. Jur. El. I. Fasc. I. No 117, st. Sign. No 88, Conscriptio universalium Proventuum Dominii Nagy Tapolcsány 1721. (V štvrtinových usadlostiach žili richtár Štefan Baleš, Michal Ďurčat, Martin Chmelko, Ján Ďuriček, Martin Halo a Martin Blinka, Martin Merka a kolár Juraj Pecar; na osminových usadlostiach hospodárili Martin

- Majtan, Martin Bartha, Ján Porvan, Ján Božik, debnár Martin Jelenčík, hrnčiar Ján Zubaň, Ján Gavalec, kolár Michal a hrnčiar Martin Zavacky, kolár Ján Chudák, Ján Kosec, Michal Chudák, debnár Ján Ottlík, Štefan Lukačovích, Martin a Ján Čakajda a kováč Juraj Hajduch; v šesnástinovej usadlosti žil Ján Valach. Opustené štvrtinové usadlosti boli Adama Mikušku, Jankovská, Batovská, Paulovich, Uhrovská, Zajacovská a Dankovská; opustené osminové usadlosti Jána Majtana, Hutošovská a Porvanovská, šesnástinová opustená bola iba jedna usadlosť Martina Božika. V urbári sa spomínajú traja želiari Martin Ottlík, Michal Deduš a Martin Chocina a podželiar kolár Adam Staňo). Okres Topoľčany, c. d. s. 102.
- ²⁵ Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, II. diel. c. d. s. 220. ŠAN. Fond Panstvo Tovarníky 4A. Vo fonde sa zachovali účty suchodolského provizora od roku 1729. V urbároch je zaznamenaný nárast celých usadlostí (ešte v roku 1739 sa nespomínajú, ale v roku 1741 boli štyri, roku 1744 päť, roku 1745 a 1747 opäť štyri - Martina a Jána Uhera, Jána a Adama Božika, Juraja, Ondreja a Michala Merku a Michala a Martina Škrovanka, roku 1748 päť, roku 1749 štyri, roku 1751 iba tri Juraja a Michala Merku, Martina a Jána Uhera a Jána a Adama Božika). Zvýšil sa aj počet želiarov (v roku 1739 na desať, v rokoch 1740 - 1741 ich bolo 12, roku 1745 opäť desať desať a roku 1746 dokonca štrnásť). Opustených usadlostí bolo stále menej (cca päť) a obrábali ich roľníci podľa zmluvy so zemeľpánom.
- ²⁶ V štvrtinových usadlostiach žili: Ján Uher s bratom Martinom, Michal Ďurča, Ján Krajčí so synom Jánom, Ján Božik so synom Jánom, Martin Kubaň s matkou, Juraj Ďuriček s bratom oproti, Ján Búčák s matkou a brat Tomáš oproti, Ján Halo s matkou, Michal Sprostý so synom Martinom, Juraj Merka so synom Jurajom, Juraj Kosec so synom Tomášom, Ján Chudák, Michal Chotyina s bratom Matejom a matkou, Juraj Vlnka, Martin Kováč, Martin Čakajda so zaťom Matejom Jaňarikom, Adam Čakajda, Martin Čakajda, Michal Kováč so synom Jánom, Adam Majtán so synom Jánom, Michal Nyíko a Juraj Miko; v osminových usadlostiach: Ján Blinka, Adam Halo so synom Štefanom, Martin Košík s matkou a synom Matejom, Martin Škrovaneč so zaťom Michalom Staňom.
- ²⁷ ŠAN. Fond ŽN I. Dikálny súpis z roku 1753, s. 415-422. Kolári zo Zlatníka sa v roku 1751 vykupovali z roboty na panskom. MOL. Filmotéka. Internet. www.arcanum.hu, UC 60 : 36.
- ²⁸ ŠAN. Fond Panstvo Tovarníky. J EL I/102, škat. 10. Urbár z roku 1766. Okres Topoľčany, c. d., Autor kapitoly Horváth P., s. 101 - 102. Výroba hlineného riadu sa tu potom v obmedzenej miere zachovávala až do konca feudalizmu, pretože ešte v roku 1834 tu pracovali traja hrnčiar. ²⁹ Urbár potvrdil zemeľpán 4. septembra 1773. ŠAN-PTO. Fond OS-T. VIII 1872/178, P/1919. ŠAN. Fond ŽN I. X: Urb. Zlatník 172/1769.
- ³⁰ Želiari: Ondrej Tlučko, Martin Lukac, Matej Staňo, Adam Staňo, Matej Daňo, Ján Dubovský, Ján Staňo, vdova po Pavlovi Nyíkoví, vdova po Štefanovi Čizmarovi, Juraj hajnovský, Martin Uher, Juraj Masar, Tomáš Bellan, Martin Bellan, Juraj Ješko, Andrej Zufala, vdova po martinovi Zufalovi, vdova po Jurajovi Kuchovi, Ján Ševula, Adam Škrovaneč, vdova po Martinovi Balesovi, Juraj Vlnka, Andrej Vlnka, Matej Priečka, Peter Dašo, Jozef Chudak, malohostianski farskí želiari: Martin Šimon a Adam Šimon.
- ³¹ Užívateľmi opustených usadlostí boli: Ján Adamka, Ján Ducky, Jozef Ducky (prezývaný Ševela), Ján Maňák, Ján Haluza, Martin Kaján (výčapník), Michal Kopecký, Matej Košík, Martin Manina z Malých Hostí, Jozef Mondok, Adam Niko, Martin Niko, František Oravec, Juraj Sitár, Ján Sprosty, Matej Zajac z Pochabian, Tomáš Manina, Jozef Miksa z Veľkých Hostí a Jozef Chudy.
- ³² ŠAN. Fond ŽN I. Urbár Zlatník 172/1769. Tamže. f 1No. Súpis urbárskych individualít z 3. marca 1770. ŠAN-PTO. Fond OS-T. VIII 1872/178, P/1919.
- ³³ Za kópiu mapy vďačí PhDr. Ivanovi Mrvovi. Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, III. diel. c. d., s. 356.
- ³⁴ Tamže.
- ³⁵ Univerzitná knižnica v Bratislave. Oddelenie rukopisov. MS 1000. Visitatio supremi comitis incl. comitatus Nitriensis. Anno 1778/79, Bodocký okres, No 31.
- ³⁶ Slovensko. Dejiny. Zostavil Tibenský, J. Bratislava 1978, s. 245.
- ³⁷ Dányi, D., Dávid, Z.: Az első Magyarországi népszámlálás 1784-1787. Budapest 1960, s. 112-113. Vo Veľkých Hostiach napočítali iba 48, Pochabianoch 28 a v Malých Hostiach 57 domov. Vysoký počet želiarov bol aj v Malých Hostiach (73), ktoré spolu so Zlatníkmi najčastejšie osídľovali tzv. hostia.
- ³⁸ Prílev židovského obyvateľstva z Moravy v 18. storočí (v Livine 6, v Horných Chlebanoch traja). Po roku 1772 prichádzalo na slovenský vidiek najviac Židov z Haliče, ktorí sa živilí prevažne prenájom krčiem, pálení, obchodom a priekupníctvom. ŠAN. Fond Panstvo Tovarníky. Urbár z roku 1787.
- ³⁹ Štátny krach v roku 1811 spôsobil, že všetky papierové peniaze stratili štyri pätiny svojej hodnoty. Mrva, I.: Tesáre (1265) 1390 - 2000. c. d., s. 47.
- ⁴⁰ Slovenský náučný slovník. Diel druhý. Bratislava 1932, s. 355.
- ⁴¹ V súpise z roku 1828 sú zaznamenaní títo roľníci: Jozef Šimun, Martin Chalupka, Jozef Jelenčík, Jozef Masár, Ján Chmelko, Ján Božik st., Ján Božik ml., Matej Božik, Ján Kubaň, Ján Blina, Matej Belička, Ján Belička, vdova po Jánovi Bartovskom, Michal Ducky, Štefan Ducky, Ján Sprostý, Michal Sprostý, vdova po Jánovi Sprostom, Jozef Sprostý, vdova po Pavlovi Merkovi, Matej Krško, Matej Škerda, Tobiáš Ottlík, Michal Ottlík, Martin Košík, Jozef Nyíko, Michal Nyíko, Adam Nyíko, Martin Kocina, Ján Kocina, Matej Kocina, Jozef Nyíko st., vdova po Martinovi Kováčovi, Jozef Kováč, Adam Čakajda, Martin Čakajda, Martin Lukáč, Ján Staňo, Vdova po Matejovi Dajovi, Martin Koročka, Juraj Ducky (Gyuczki), Tomáš Merka, Jozef Božik a Martin Mixa. Želiari: Matej Mlina st., vdova po Tomášovi Kosecovi, vdova po Jánovi Nyíkoví, Juraj Števela, vdova po Adamovi Števelovi, Ján Čakajda, Martin Jučko, Michal Michalovský, Ondrej Kačička, Ján Burdo (Burgyo), Ján Kosec, Michal Šimun, Juraj Čakajda, Jozef Staňo, vdova po Matejovi Majtanovi, Ján Dvorský, vdova po Martinovi Nikovi, Ján Lobotka, Martin Lobotka, Jozef Lutka, vdova po Štefanovi Lutkovi a Štefan Lobotka. Troch podželiarov uvádzame v texte menovite. ŠAN. Fond NŽ I. Conscriptioes possessionum 1828. Okres Žabokreky nad Nitrou. Č. 35 Zlatníky, s. 328 - 338. Vlastivedný slovník obcí na Slovensku. III. diel. c. d., s. 356.
- ⁴² Nagy, J.: A cholera Nyitra megyében 1831-1874. Nitra 1876, s. 8. ŠAN. Zbierka cirkevných matrik. Matrika zomrelých r. k. cirkvi v Malých Hostiach, por. č. 445.
- ⁴³ Topoľčany vo vrstvách vekov. c. d. Autor kapitoly Mrva I., s. 174. Tamže. Autor kapitoly Neznámy M., s. 303.
- ⁴⁴ ŠAN. Fond Panstvo Tovarníky. 5. Archív provizora, účty

- ričtárov z Topoľčan a obcí Bzince, Kuzmice, Libichava, Malé Hoste, Merašice, Nemčice, Podhradie, Pochabany, Šišov, Tesáre, Tovarníky, Veľké Hoste, Velušovce, Závada a Zlatníky.
- Horváth, P.: Obec Šišov. c. d., s. 35.
- ⁴⁵ Spor sa viedli: Jozef Ducký (Ševela), Michal Čakajda (Sečkář), Adolf Beck, Valentin Ašverus, Ján Mlinek, Juraj Števula, Ján Manina, Štefan Merka, Michal Ducký (Kotak), Ján Mlika, Jozef Haluza, Ján Haluza ml. a Jozef Kaján (Bača). Obec v spore zastupoval od roku 1857 Michal Koron, advokát z Hlohovca. Baróna Augusta Stummera v ňom zastupoval Dr. Dezider Sulovský. V tom isto čase viedli Stummerovci podobný spor aj s urbárikmi vo Velušovciach. O oboch sporoch informujú aj noviny In: Budapešti közlöny, č. 219, s. 12 a č. 220, s. 9.
- ⁴⁶ ŠAN-PTO. Fond OS-T. Pozemková kniha 6 Zlatníky. Prvý pozemnoknižný protokol z roku 1856 bol v nemčine. Tamže. Pk Zlatník, pk vl. č. 313, 315, 316. Na obecnom pozemku stáli okrem šily aj kováčska dieľňa i dieľňa rómskeho kováča, príbytok obecného pastiera a sýpka. Tamže. Pk Zlatník z rokov 1898-1912, vl. č. 1 - 348. Rodiny Duckých, sa odlišovali prezývkami, napríklad Štefan Ducký „Maringa“, Vavrinec Ducký „Chudý“, Jozef Ducký „Ševela“, Adam Ducký „Podvala“, Jozef Ducký „Belan“ alebo „kostolník“, Štefan Ducký „Sevela“ alebo „hájnik“, Martin Ducký „Bucko“. Nikovci mali tiež rôzne prezývky, napríklad: Štefan Niko „Bobál“, Juraj a Adam Niko „Hrnčár“, Michal a Jozef Niko „Domkár“
- ⁴⁷ ŠAN-PTO. Fond OS-T. PK Zlatník. Najbohatšími gazdami boli po komasácii dedičia po Jánovi Duckom „Maringa“ z domu číslo 25 s 40 kj (z toho 16 kj oráčin), dedičia roľníka Michala Čakajdu „Sečkář“ z domu číslo 2 s 39 kj pôdy (z toho 16 kj oráčin) a dedičia Jána Čakajdu z domu číslo 1, ktorí vlastnili 37 kj (z toho 13 kj oráčin), Adam Ducký „Gajdoš“ a rodina Duckých z domov číslo 24 a 28 s 37 kj (z toho 14 kj oráčin), dedičia Jozefa Sprostého „Knotko“ z domu číslo 49 s 31 kj (14 kj oráčin), dedičia Mateja Duckého „Kotaj“ z domu číslo 27 s 35 kj (14 kj oráčin), žid Dávid Beck z domu číslo 12 s 29 kj, dedičia Jána Chmelku z domu číslo 34 s 29 kj a Juraj Niko „Hrnčár“ z domu číslo 8 s 28 kj. V roku 1890 mal chotár Zlatník 8 740 kj (v období prvej republiky 83 ha 68 a a 64 m², v roku 1942 5044 ha). Tamže. Fond OS-T. VIII/178/1872. Lexikon obcí Slovenskej republiky, Bratislava 1942, s. 5. Vlastníkom 8 000 kj bol barón August Stummer. Magyarország vármegyéi és városai. Nyitra vármegye, Budapešť 1898, s. 111.
- ⁴⁸ ŠAN. Fond ŽN I., h. ž. adm. č. 83/1863. Vo väčšine domov žila jedna rodina a v 12 domoch dve rodiny (v domoch využívaných sklárňou na Kulháni žili viaceré rodiny od 4 až po 8 rodín. Niektorí obyvatelia neboli v čase sčítania prítomní, slúžili vo vojsku alebo slúžili či pracovali inde, alebo boli na vandrovke (Jozef Niko). Viliam Glos (syn horára) pôsobil ako učiteľ v Nových Zámkoch, dve dcéry žida Dávida Bergera slúžili jedna v Topoľčanoch a druhá v Pochabanoch.
- ⁴⁹ Židovské rodiny žili v 4 domoch. Okrem spomínaných v texte to bol ešte želiar Dávid Berger v dome číslo 39, pochádzajúci z Prahy: ŠAN. Fond NŽ I. Sčítanie z roku 1869. Zlatníky.
- ⁵⁰ A magyar koron országh Népszámlálás, II. část. 1881, okres Žabokrek, č. 39 Zlatníky; Magyarország helységnevtára, Budapešť 1895, s. 669. A magyar koron országh Helységnevtára 1890, okres Žabokrek, č. 41 Zlatníky. Magyarország vármegyéi és városai. Nyitra vármegye. Budapešť 1898, s. 111. ŠAN-PTO. Fond OS-T. Pozemková kniha 6 Zlatníky. Prvý pozemnoknižný protokol z roku 1856 bol v nemčine. Tamže. Pk Zlatník, pk vl. č. 313, 315, 316. Na obecnom pozemku stáli okrem šily aj kováčska dieľňa i dieľňa rómskeho kováča, príbytok obecného pastiera a sýpka. Tamže. Pk Zlatník z rokov 1898-1912, vl. č. 1 - 348. Rodiny Duckých, sa odlišovali prezývkami, napríklad Štefan Ducký „Maringa“, Vavrinec Ducký „Chudý“, Jozef Ducký „Ševela“, Adam Ducký „Podvala“, Jozef Ducký „Belan“ alebo „kostolník“, Štefan Ducký „Sevela“ alebo „hájnik“, Martin Ducký „Bucko“. Nikovci mali tiež rôzne prezývky, napríklad: Štefan Niko „Bobál“, Juraj a Adam Niko „Hrnčár“, Michal a Jozef Niko „Domkár“
- ⁵¹ Národná knižnica v Martine, Nitriansko-Trenčianske noviny, číslo 6.-1913, s. 5.
- ⁵² Hoci boli Horné Obdokovce tradičným slúžnovským administratívnym centrom, od roku 1850 sa stali sídlom slúžnovského okresu Nitrianskej župy Topoľčany. V roku 1860 sa sídlo okresu na čas presťahovalo späť do Horných Obdokoviec.
- ⁵³ Horváth, P.: Obec Šišov. c. d., s. 40.
- ⁵⁴ ŠAN. Fond ŽN I. h. ž. adm. č. 136 z r. 1881. Pozri aj spisy Slúžnovského úradu v Žabokrekoch n/N. Rajčiaci sa v roku 1881 pokúšali o premiestnenie jeho sídla do Rajčian, ale Nitrianska župa takúto zmenu neodporučila. Odôvodňovala to tým, že Rajčany sú malou bezvýznamnou obcou bez rozvinutejšieho hospodárstva, obchodu a trhov.
- ⁵⁵ ŠAN-PTO. Skupinový inventár ONÚ v okrese Bánovce nad Bebravou, Obvodný notársky úrad v Šišove. Autor úvodu Viliam Záborský, s. 215. V roku 1895 bol Šišov aj sídlom (štátneho) matričného obvodu, ku ktorému patrili obce Šišov, Dolný Riadok, Chudá lehota, Horný Riadok, Malé Hoste, Libichava, Pochabany, Veľké Hoste a Zlatníky.
- ⁵⁶ ŠAN. Fond Panstvo Tovarníky., I. J, E 1 1/75/176.
- ⁵⁷ V roku 1888 žiadali statkári obcí Libichava, Chudá Lehota, veľké Hoste, Malé Hoste, Pochabany a Zlatník o odpustenie príspevku na stavbu vicinálnej cesty v šišovskej doline. ŠAN. Fond ŽN I, h. ž. adm. 741, 750/1888
- ⁵⁸ ŠAN. Fond ŽN I, h. ž. adm. 130/1907.
- ⁵⁹ Schematizmus cleri. c. d. s. 76.
- ⁶⁰ Rekvirácia zvonov našťastie Zlatníky nepostihla.
- ⁶¹ ŠAN. Fond ŽN I. h. ž. adm. 213/1917. Obchodnú činnosť Adolfa Becka prerušila až jeho smrť 1. septembra 1915. Či v nej pokračovali aj jeho manželka Terézia rodená Šimková a ostatní dedičia, sa nám nepodarilo zistiť. Jeho plnoletými dedičmi boli syn Adolf, ktorý pracoval v Budapešti ako údarník, dcéra Johana vydatá za Šalamúna Weinerja v Klobošiciach, synovia Žigmund a Arnold, statkári v Tvrdomestiach, Samuel, statkár v Ruskovciach, dcéry Janka vydatá za Viliama Neumannu v Budapešti, Serena vydatá za Dezidera Turtelbauma v Zlatníkoch a maloleté deti Júlia, Marek a Regína. ŠAN-PTO. Fond OS-T, PK spisy Zlatník, číslo 981/1915, 995/1916.